

Korupce a její vliv na společnost

Corruption and Its Impact on Society

Bc. Petr Hanousek

Diplomová práce
2018

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta aplikované informatiky

akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Bc. Petr Hanousek
Osobní číslo: A16177
Studijní program: M3902 Inženýrská informatika
Studijní obor: Bezpečnostní technologie, systémy a management
Forma studia: kombinovaná

Téma práce: Korupce a její vliv na společnost

Téma anglicky: Corruption and Its Impact on Society

Zásady pro vypracování:

1. Zpracujte rošarši literatury a pramenů, které se vztahují ke zpracovávanému tématu.
2. Vymezte fenomenologické a etiologické otázky související s korupcí.
3. Zpracujte metodiku výzkumné části kvalifikační práce.
4. Analyzujte stávající stav, mechanismus korupčních schémat, včetně ekonomických a sociologických aspektů.
5. Výstupy z praktické části kvalifikační práce aplikujte ve vlastních návrzích a závěrech, získaná data vyhodnošte a zpracujte do grafů a tabulek.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

1. ANZENBACHER, A.: Úvod do etiky. Zvon, Praha 1994.
2. BRABEC, F. a kol.: Ochrana bezpečnosti podniku. Eurounion, Praha 1996.
3. KONRÁD, Z.: Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů. Policejní akademie ČR, Praha 1995.
4. KUČHTA, J.: Kriminologie I., II. část. Masarykova univerzita, Brno 1993
5. KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol.: Základy kriminologie a trestní politiky. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. 568 s. ISBN 80-7179-813-4.
6. MAŠTALKA, Jiří. Osobní údaje, právo a my. Vyd. 1. Praha : Beck, 2008. 212 s. ISBN 978-80-7400-033-1.
7. MUSIL, J. a kol.: Kriminalistika. C.H. Beck, Praha 2004.
8. VOLEJNÍKOVÁ, J. Korupce v ekonomické teorii a praxi. Profess Consulting s.r.o., Zeleněč 2007

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Mgr. Stanislav Zelinka
Ústav bezpečnostního inženýrství
Datum zadání diplomové práce: 8. prosince 2017
Termín odevzdání diplomové práce: 28. května 2018

Ve Zlíně dne 8. prosince 2017

doc. Mgr. Milan Adámek, Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Jiří Šesálek, CSc.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty aplikované informatiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně, dne 17.5.2018

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá problematikou korupce s jejím negativním dopadem na společnost. Korupce se jeví jako jeden z největších celosvětových problémů, týkající se teoreticky všech států a vyskytující se v různých podobách a formách. V první teoretické části diplomové práce je definován pojem korupce, její příčiny, formy a druhy a stav korupce v České republice. V praktické části byla statisticky zpracována data získaná od Policie ČR související s korupčním jednáním. Dále byl pro účely této práce vytvořen dotazník. Cílem dotazníku bylo odhalit sklon naší společnosti ke korupci a vnímání korupce společností.

Klíčová slova:

Korupce, protikorupční opatření, následky korupce, metody měření korupce, etický kodex

ABSTRACT

This thesis deals with the issue of corruption and its negative impact on society. Corruption seems to be one of the world's biggest problems. It is related to all countries and occurring in different forms. The first part of the thesis defines the concept of corruption, its causes, forms and the status of the corruption in the Czech Republic. In the second part, data from Police of the Czech republic related to corrupt behavior were statistically processed. In addition, a questionnaire was created to analyze the tendency of the society to corrupt and to show, how the society perceives corruption.

Keywords

Corruption, anti-corruption measures, consequences of corruption, rate of corruption, ethical code

Tuto cestou bych rád poděkoval PhDr. Mgr. Stanislavu Zelinkovi, nejenom za pomoc a poskytnuté informace a za čas, který mi věnoval, ale především za lidský přístup a celkovou podporu při vypracování této diplomové práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 KORUPCE	12
1.1 OBEČNÁ CHARAKTERISTIKA	12
1.1.1 Vývojová stadia korupce	15
1.1.2 Členění korupce	15
1.1.3 Příčiny korupce	20
1.1.3.1 Faktory korupce	20
1.1.3.2 Prokorupční faktory	21
1.2 DŮSLEDKY KORUPCE.....	23
1.2.1 Důsledky politické	23
1.2.2 Důsledky Ekonomické	24
1.2.3 Společenské důsledky	26
1.3 TRANSPARENCY INTERNATIONAL	26
1.3.1 Transparency International Česká republika.....	27
1.3.2 Index vnímání korupce.....	28
1.3.3 Výsledky indexu CPI v letech 2012-2017	29
1.3.3.1 Shrnutí výsledků indexu CPI V ČR.....	31
1.3.4 Globální korupční barometr	32
2 KORUPCE V ČESKÉ REPUBLICE	33
2.1 KORUPCE V PRÁVNÍM ŘÁDU ČESKÉ REPUBLIKY	34
2.2 BOJ S KORUPCÍ	36
2.3 PROTİKORUPČNÍ OPATŘENÍ.....	36
2.3.1 Vládní koncepce boje s korupcí	37
2.3.1.1 Vládní koncepce boje s korupcí na období 2012 až 2014	38
2.3.1.2 Vládní koncepce boje s korupcí na období 2015 až 2017	39
2.3.1.3 Vládní koncepce boje s korupcí pro rok 2018	39
2.4 ETICKÝ KODEX	40
2.5 ODHALOVÁNÍ A VYŠETŘOVÁNÍ KORUPCE	42
2.5.1 Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV	45
II PRAKTICKÁ ČÁST	47
3 MÍRA KORUPCE	48
3.1 ROZDĚLENÍ MĚŘENÍ KORUPCE PODLE ZPŮSOBU SBĚRU A VYHODNOCENÍ DAT	48
3.1.1 Expertní hodnocení	48
3.1.2 Složené indexy	49
3.1.3 Kardinální odhady rozsahu korupce.....	49
3.1.4 Průzkumy veřejného mínění	50
4 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ VNÍMÁNÍ KORUPCE	51

4.1	CHARAKTERISTIKA VYBRANÉHO VZORKU RESPONDETŮ.....	51
4.2	VÝSLEDKY DOTAZNÍKU.....	51
4.3	ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	67
4.4	ZPRACOVÁNÍ A VYHODNOCENÍ DAT PČR SOUVISEJÍCÍ S KORUPCÍ.....	70
4.5	ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ ZAJIŠTĚNÝCH PROSTŘEDKŮ Z KORUPČNÍ TRESTNÉ ČINNOSTI V OBDOBÍ 2015 AŽ 2017	80
5	DÍLČÍ NÁVRHY PROTIKORUPČNÍHO OPATŘENÍ.....	82
	ZÁVĚR	83
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	84
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	88
	SEZNAM OBRÁZKŮ	89
	SEZNAM TABULEK.....	90
	SEZNAM PŘÍLOH.....	91

ÚVOD

Korupce se dlouhodobě jeví jako celosvětový fenomén spojený především s přebujelou byrokracií, nedokonalými kontrolními mechanismy a vydatně živený vidinou snadného zisku. Korupční jednání se objevuje nejen ve státní správě a veřejném sektoru, ale i v bankovníctví, zdravotnictví, v médiích a soukromé sféře. S odlišnou formou korupce se setkáváme třeba ve sportu, kde většina případů souvisí se sázkami nebo nasazováním hráčů do zápasů. Ve veřejné správě je evidentní, že čím méně toho úředník rozhoduje, tím menší prostor pro korupci se vytváří. Přímo odstrašujícím příkladem je třeba rozhodování o dotacích a vůbec jakékoliv přerozdělování peněz. Klasické tržní mechanismy jsou jednodušší, levnější, rychlejší, a hlavně bez korupce. Z ekonomického hlediska je korupční chování projevem tržních mechanismů. Jedna věc je právo a morálka, druhá věc je čistá ekonomická výhodnost. I šedá ekonomika se řídí zákony trhu, dokonce mnohem přesněji než ekonomika oficiální, která je zdeformována státními zásahy. Poskytnutý úplatek je cenou služby, je její tržní hodnotou. Někdy se můžeme místo finančního plnění setkat s plněním naturálním, tedy s protisloužbou, s protekcí, s personálními výhodami. O korupci proto nemluvíme jen ve smyslu peněžních úplatků, ale patří sem i klientelismus, nepotismus. Nakonec i v klasické tržní ekonomice se setkáváme s výměnným (barterovým) obchodem. V klasické tržní ekonomice vyjadřuje cena dvě věci, náklady a nedostatkovost poptávaného zboží či služby. Vzácnou věc či službu může získat ten, kdo nabídne největší úplatek. Tomu se nedá zabránit žádným zákonem. Tyto věci takto fungují, co je lidstvo lidstvem. Na morálku sice můžeme apelovat, ale většinou to moc nepomáhá. Na to, aby člověk odolal korupci, musí mít opravdu pevný charakter. Můžeme vyhrožovat zákony, soudy i vězením, ale tím jen zvyšujeme výši požadovaného úplatku, protože vedle nákladů a nedostatkovosti je nutné zaplatit ještě příslušnou míru rizika. Ideální tedy je, když člověka (úředníka) z rozhodování úplně vyřadíme, protože pak není koho uplatit. Roboty, počítače ani tržní mechanismy úplatky neberou. Úplatkářstvím se vyznačují jen lidé. Korupční jednání je vždy o mravním a etickém pochybení člověka, což platí zejména v případě osoby, která úplatek přijímá.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 KORUPCE

Slovo korupce je odvozeno z latinského slova rumpere (zlomit, rozhodnout). Latinsky corruptus vyjadřuje následek změny. Což vyjadřuje pro představu situace, kdy někdo někoho zlomí ke změně názoru, zásady či postupu. Z takového procesu už zlomená osoba nemá obvykle možnost uniknout a stává se součástí začarovaného kruhu, protože může být vydíratelná pro přijetí úplatku.

1.1 Obecná charakteristika

K definování korupce bylo v minulosti učiněno spousta pokusů. Většinou se ale na ni nahlíželo z různých pohledů a plně podceňovala nebo zcela přehlížela některá jejich hlediska. Vymezení pojmu korupce není vůbec jednotné, a proto neexistuje do dnešní doby všeobecně přijímaná jediná definice korupce, akceptovatelná v širokých řadách odborné i laické veřejnosti. Korupce je považována některými autory v podstatě za subjektivní koncepci, měnící se v čase a nelze ji dle jejich názorů definovat obecně akceptovatelným způsobem.¹

Dle Roudného a Zilvara² je však definice korupce většinou orientována na oblast veřejné správy, protože rozhodující prostor a hlavní nebezpečí korupce se vyskytuje právě v této oblasti. Z těchto definic je patrné, že se s korupčním jednáním setkáváme především u osob vykonávající veřejné role.

Dle David a Nett³ je korupce „takové jednání představitelů veřejného sektoru, ať již se jedná o politiku či státní úředníky nebo osoby jim blízké, které vede k jejich nedovolenému a nezákonnému obohacení prostřednictvím zneužívání pravomocí, které jim byly svěřeny.“

Ze zahraniční literatury je velmi rozšířená a dnes již klasická definice korupce od amerického autora J. S. Nye⁴, který tento fenomén charakterizuje jako „chování, které se z důvodů dosahování soukromých (osobních, rodinných, úzce skupinových) finančních anebo statusových zisků odchyluje od formálních povinností vyplývajících z veřejné role anebo přestupuje normy proti výkonu určitého typu soukromého vlivu.“

¹ VOLEJNÍKOVÁ, Jana. *Korupce v ekonomické praxi*. Praha: Profess Consulting, 2007. ISBN 978-80-7259-055-1, s. 15

² ROUDNÝ, Radim a Josef ZILVAR a kol. *Korupce: boj proti korupci ve veřejné správě*, Praha: C. H. Beck, 2001. ISBN 80-7194-314-2, s. 143

³ DAVID, Vladislav a Alexandr NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-562-9, s. 27

⁴ NYE, J. S. *Corruption and Political Development. A Cost-Benefit Analysis*. In: *American Political Science Review*, vol.61,2/1967 s. 420

„Zneužití veřejné pravomoci (síly) k soukromému prospěchu” je definice, která patří v současné době k nejjednodušší, ale zároveň nejpoužívanější. Z tohoto definováním však nemůžeme vyvodit, že korupce neexistuje v čistě soukromých aktivitách a transakcích. Z širokého pohledu můžeme jako korupci vnímat jakékoliv morálně neomluvitelné dosahování, přijímání nebo nesprávným způsobem nabízené obdržení hmotných, duševních či jiných nehmotných výhod a zisků. Opakem korupce je integrita, neboli celistvost, neporušenost, sounáležitost.⁵

Míra korupce celosvětově vzrůstá, a to zejména v posledních desetiletích. Narůstá počet korupčních afér a skandálů, pod jejichž tlakem se hroubí celé finanční systémy zemí, odstupují zdiskreditovaní vládní úředníci či celé vlády nebo lídři politických stran. Nejedná se tedy o nový jev. Naopak korupce se prolíná celou historií lidské společnosti stejně tak, jako snaha a pokusy o její kontrolu. Korupci lze tudíž považovat za jev celospolečenský, jenž se vyskytuje ve všech oblastech společenského života a jeho kořeny můžeme hledat již v raných fázích civilizace⁵.

Způsoby chování charakteristické pro korupci:

Tyto způsoby chování mají jak finanční podobu, tak výhody nefinanční (výhodná zaměstnání, rychlejší kariérní postup, přístup k informacím, podíl na rozhodování atd.)

Mezi charakteristické způsoby chování pro interpretaci korupce patří:

- ✓ Klientelismus, slovo pocházející z latinského slova „cliens” (poslušný). Vyjadřuje upřednostňování přátel a spřízněných skupin. Vztah je založen na závislosti klientů a jejich patrona. Rozdělování statků neprobíhá na základě neosobních pravidel trhu, ale je nahrazen pravidly známostí, protekcí a lidí zapojených do určité klientské sítě⁶.
- ✓ Nepotismus, slovo pocházející z latinského slova „nepos” (vnuk). Vyjadřuje specifický střet zájmů. Osoba při něm využívá svěřenou veřejnou moc pro získání výhod

⁵ VOLEJNÍKOVÁ, Jana. *Korupce v ekonomické praxi*. Praha: Profess Consulting, 2007 ISBN 978-80- 7259-055-1, s. 13-14

⁶ VOLEJNÍKOVÁ, Jana. *Korupce v ekonomické praxi*. Praha: Profess Consulting, 2007 ISBN 978-80- 7259-055-1, s. 19

pro členy své rodiny a blízké přátelé. Je formou protekce, když osoba dosadí na místo svého příbuzného místo kvalifikovaného kandidáta⁷.

- ✓ Prodej pozic, prostřednictvím placeného protěžování, dochází k upevňování a rozšiřování vlivu významného jedince na společenské struktury. Protože pozice tohoto jedince umožňuje rozhodovat o otázkách personálních, obsazuje tyto pracovní místa na základě úplatků získaných od zájemců těchto pozic⁸.

Jevy související s korupčním chováním

Tyto jevy samy o sobě korupcí nejsou, ale vytvářejí příležitosti a jsou vhodným prostředím pro korupci.

Mezi tyto jevy patří:

- ✓ Lobbying, odvozen od slova „lobby” (v přeneseném smyslu zájmová skupina). Znamená prosazování zájmů určité politické skupiny v rámci konkrétního rozhodovacího procesu. Například lobbying v pozitivním slova smyslu nemá sílu ovlivnit výsledky výběrového řízení, lobbování ale může pomoci v konečné fázi, kdy jsou například dvě firmy na velmi podobné úrovni. Pak pomáhá třeba to, že je firma z regionu, že má dobré výsledky, kvalitně staví. Cílem lobbingu je, aby se lidé, kteří rozhodují, o těchto věcech dozvěděli⁹. Lobbying však bývá často dáván do spojitosti s korupcí.
- ✓ Sřet zájmů. Je to stav, kdy určitý subjekt, který je povinen něco konat (nebo se naopak nějakého jednání zdržet), se současně dostává i do pozice subjektu, jemuž je takové plnění (zdržení se) ku prospěchu nebo naopak ke škodě. Ke sřetu zájmů dochází jak u soukromých, tak veřejných subjektů. Sřet zájmů není sám o sobě korupčním jednáním, ale je jevem, ve kterém se riziko korupce zvyšuje¹⁰.

⁷ HORNÍK, Jan a HANA ŽUFANOVÁ. *Základní minimum o korupci a trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014. ISBN 978-80-7478-531-3, s. 39

⁸ VOLEJNÍKOVÁ, Jana. *Korupce v ekonomické praxi*. Praha: Profess Consulting, 2007. ISBN 978-80-7259-055-1, s. 19

⁹ iDNES. *Lobbying nebo korupce? Rozdíl je podstatný!* [online] © 1999–2018 [2018-03-25] Dostupné z: https://finance.idnes.cz/lobbying-nebo-korupce-rozdil-je-podstatny-fpo-/podnikani.aspx?c=A070819_135816_firmy_rady_vra

¹⁰ TRANSPARENCY INTERNATIONAL. *Sřet zájmů*. [online] 2014. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/stret-zajmu/>

1.1.1 Vývojová stadia korupce

Vývojový proces korupce rozděluje Frič a kol.¹¹ do čtyř fází:

- ✓ Stadium náhodné korupce. V této počáteční fázi je korupce ojedinělý a náhodný jev. Nedochozí k masovému korupčnímu jednání. Ve společnosti se nevyskytuje korupční klima. Korupční chování je ostatními občany odsuzováno. Úspěšnost odhalování korupce je vysoká a daří se ji postihovat.
- ✓ Stadium spontánně regulované korupce. Tato druhá fáze přichází v důsledku selhání kontrolních mechanismů. Z náhodné korupce z první fáze se začíná stávat pravidlo a vzniká korupční prostředí. Korupce se rozšiřuje do dalších oblastí života ve společnosti. Vytváří se neformální korupční normy chování a korupce se mění ve spontánně regulovaný proces. Nedůsledné postihování korupce vede k rozšiřování korupce.
- ✓ Stadium organizované korupce. Masové korupční jednání se mění na organizované korupční aktivity. V korupčním prostředí vznikají vzájemně propojené korupční řetězce. Kontrolní mechanismy nefungují, jsou zkorumpovány. Korupce se objevuje ve státní správě a v politice. Vytvářejí se klientské sítě (klientelismus), které jsou hlavní příčinou institucionalizace korupce.
- ✓ Stadium systémové korupce. Je vrcholnou fází, kde dochází k propojení klientských sítí se státními institucemi. Korupce proniká do celého systému státní správy a bez úplatků nefunguje. Korupce je postupně garantována a podporována státem. Vzniká korupční stát.

1.1.2 Členění korupce

Členění korupce v literatuře není jednotné a nabízí řadu dělení podle různých kritérií. Budu se tedy držet nejčastěji používaného dělení. Je podstatné, že je korupce pokaždé více či méně škodlivá, a proto nepovažuji za podstatné jakého druhu je. Pravdou je, že korupční jednání menšího rozsahu nebo zdánlivě neškodné malé úplatkářství, v nás vzbuzuje větší toleranci k těmto jevům. Malá individuální korupce, která je náhodným či příležitostným

¹¹ FRIČ, Pavol a kol. *Korupce na český způsob*. Praha. G plus G, 1999 ISBN 80-86103-26-9, s. 32-34

jevem nevyústí v tak závažné negativní důsledky jako velká systémová korupce, kde veřejné a oficiální autority využívají politický systém ke svému obohacování.

Horník¹² uvádí, že „Korupci – tj. zvláštní jev, který funguje jako sociální systém, který má svá vlastní pravidla, vnitřní mechanismy svého vývoje, podnikavost a rychlost šíření ve společnosti – lze třídit podle různých kritérií. Následující výklad popisuje nejčastěji uváděná členění:

- A) Podle rozsahu
- B) Podle oblasti výskytu
- C) Podle cílů a motivů
- D) Podle územních účinků
- E) Podle místa výskytu
- F) Podle aktivity subjektu podílejícího se na korupci.”

ad A) Podle rozsahu

- ✓ Malá (bagatelní) korupce, někdy se též nazývá běžná, protože je součástí každodenního života. Jedná se většinou o drobné úplatky, které usnadňují v některých směrech život jedinců a neposkytují speciální výhody. Patří sem např. podplácení dopravních policistů nebo úředníků v nižších funkcích při žádostech různého charakteru (např. úplatek za přednostní přidělení obecního bytu, za rychlejší vyřízení žádosti na povolení pobytu atd.). K běžné korupci se používají hmotné (dárky) nebo nehmotné (služby). V této souvislosti hovoříme spíše o odměně, protisloužbě, výhodě, daru, pozornosti, spropitném, které se ale za korupci nepovažuje. Bagatelní korupce není považována za nebezpečnou, protože většinou nemá protiprávní charakter, ale škody může způsobit značnější než korupce velká, neboť se vyskytuje velmi často a bývá v mnoha případech podmínkou pro fungování korupce velké.¹³
- ✓ Velká (závažná) korupce, někdy označovaná jako organizovaná je charakterizována chováním, z něhož plynou vysoké zisky. Patří sem uplácení za zvýhod-

¹² HORNÍK, Jan a Hana ŽUFANOVÁ. *Základní minimum o korupci a trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014. ISBN 978-80-7478-531-3, s. 35-36

¹³ DAVID, Vladislav a Alexandr NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-562-9, s. 30-31

nění v oblastech, ve kterých lze získat určitý vliv nebo postavení s využitím peněz. Se závažnou korupcí se setkáváme nejběžněji ve státní politice, při ovlivňování přijímání zákonů nebo veřejné zakázky. Součástí této korupce jsou vysoce postavení veřejní činitelé a je velmi těžko odhalitelná, protože se vyznačuje promyšlenou strukturou.

Tab. 1. Rozdíly mezi malou a velkou korupcí¹⁴

Charakteristika	Drobná korupce založená na podplácení (nabízení úplatků)	Organizovaná korupce a systémové zneužívání veřejných prostředků
Vztah podpláceného a podplácejícího	Situační charakter	Systémová, připravovaná, dlouhodobá aktivita
Objem prostředků, kterých se korupce týká	Malé prostředky, většinou peníze v hotovosti	Veliké prostředky
Finanční převody	Fyzický převod nebo předání peněz	Finanční prostředky putují složitou cestou, může se jednat o směnu
Odhalitelnost běžnými kontrolními metodami	Porušení pravidel snadno dohledatelné	Porušení pravidel těžko dohledatelné, často nemusí být přítomno
Míra organizovanosti a utajení	Netvoří se sítě, utajení relativně malé	Sít' je nutná k realizaci
Odhalování a vyšetřování	Nasazení operativní techniky je efektivní, vyšetřování jednoduché, problémem je v množství případů	Velmi složité, nutná spolupráce různých orgánů, často lze odstíhat pouze dílčí část korupce

¹⁴ HORNÍK, Jan a Hana ŽUFANOVÁ. *Základní minimum o korupci a trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014. ISBN 978-80-7478-531-3, s. 36

Ad B) Podle oblasti výskytu

- ✓ Vnitřní korupce, se vyskytuje mezi zaměstnanci ve veřejné správě (státní správa a samospráva) ve vnitřním úředním styku. Výsledek této korupce není většinou obohacení o peněžní obnos, ale o dosažení lepšího postavení a je dávana do souvislosti s korupcí politickou¹⁵.
- ✓ Politická korupce, je velmi úzce spjata s vnitřní korupcí. Veřejné funkce jsou často propojeny s politickou mocí a při tomto druhu korupce jde většinou o vztah zájmů mezi státními úředníky a politiky (poslanci, senátory, ministry). Nejčastěji bývá založena na získání lepšího politického postavení, může mít i finanční základnu a neobnáší jen rozhodování o veřejných zdrojích, ale i činnost zákonodárnou. I při této korupci se objevuje vztah politika a občanů. Podložena je vždy pravomocí rozhodování na straně jedné a na straně jedinců získáním licencí, povolení, dotace, na míru připravené regulace atd. Snaha politika může být dosažení finančního zisku, většího vlivu nebo volebních hlasů, podporování rodinných příslušníků apod. Jedná se především o ziskové úmysly jednotlivců. V některých případech však dochází i ke korupci mezi politiky¹⁶.
- ✓ Korupce ve státní správě, zahrnuje případy korupčního jednání a při nakládání se státním majetkem a korupci na úsecích státní správy (např. celní správa, úřad práce, správa daní).
- ✓ Korupce municipální, je korupční jednání zaměstnanců veřejné správy na lokální úrovni. Týká se samosprávných orgánů, představitelů samospráv, starostů, členů obecního zastupitelstva a zaměstnanců úřadů. Souvisí s korupcí ve státní správě a politickou korupcí.
- ✓ Korupce ve veřejném sektoru, souvisí s korupcí v oblastech, které jsou v zájmu společnosti. Patří sem např. veřejné zdravotnictví (přednostní operace, předepisování dražších léčiv) školství (podvodně získané tituly, obcházení přijímacího řízení), sport (podplácení rozhodčích, domluva zápasů), stavebnictví (získávání zakázek), sociální oblast (umístění v domově pro seniory), policie, soudnictví,

¹⁵ VOLEJNÍKOVÁ, Jana. *Korupce v ekonomické praxi*. Praha: Profess Consulting, 2007. ISBN 978-80- 7259-055-1, s. 23

¹⁶ RYSKA, Pavel a Jan PRŮŠA. *Korupce ekonomie vs.mýty*. Praha: Institut Václava Klause, 2014. ISBN 978-80-87806-03-6, s. 18-19

Nejvíce korupce bují při zadávání veřejných zakázek a přerozdělování peněz¹⁷. Pokud veřejný činitel nahlíží na svůj úřad jako na obchod, ze kterého může získat něco pro sebe, vyplývá z toho, že jde o tržní situaci a o talentu pro nalezení maximálního dosažitelného zisku na křivce veřejné poptávky¹⁸.

- ✓ Korupce v soukromém sektoru, dochází k ní mezi dvěma soukromými osobami, nejběžněji v obchodním styku a dochází mezi nimi k narušení rovnosti. Většinou je chápána jako běžný konkurenční boj. Korupční jednání v soukromém sektoru je úzce propojeno s korupcí ve veřejném sektoru, kdy např. zakázku nezíská subjekt, který by jí odvedl nejlépe, ale subjekt, který má vztah s osobou, která o daném rozhoduje. Korupce v soukromém sektoru není spojena pouze s ekonomickou činností, ale objevuje se i například v oblasti sportu¹⁹.
- ✓ Korupce v médiích, jedná se o novodobý jev, který má velmi nebezpečné dopady na společnost. K osobnímu prospěchu se využívá článků v politické či hospodářské oblasti. K politické moci se využívá manipulace s informacemi a nebezpečnost těchto informací může být vysoká²⁰.

Ad C) Podle cílů a motivů

- ✓ Příbuzenská korupce, která se uplatňuje především v rozvojových zemích a je hodnocena jako morální, neboť jde o to, že jedinec, který získá určité politické postavení, nikdy nezapomene na další členy své skupiny (rodina, kmen, etnikum), jejichž vztahy jsou založeny na principu reciprocity.
- ✓ Zisková korupce, dochází ke zneužití norem (právo, veřejný zájem) za dosažením získání osobního prospěchu, což je typické pro západní ekonomiku²¹.

¹⁷ VOLEJNÍKOVÁ, Jana. *Korupce v ekonomické praxi*. Praha: Profess Consulting, 2007. ISBN 978-80- 7259-055-1, s. 23

¹⁸ KLAVERENA, Jacob. *The Concept of Corruption*. In: *Political Corruption: a Handbook*. New Brunswick. 1993, s. 26

¹⁹ VOLEJNÍKOVÁ, Jana. *Korupce v ekonomické praxi*. Praha: Profess Consulting, 2007. ISBN 978-80- 7259-055-1, s. 23

²⁰ DAVID, Vladislav a Alexandr NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-562-9, s. 82-83

²¹ HORNÍK, Jan a Hana ŽUFANOVÁ. *Základní minimum o korupci a trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014. ISBN 978-80-7478-531-3, s. 38

Ad D) Podle územních účinků

- ✓ Vnitrostátní korupce, týká se území jednoho státu
- ✓ Mezinárodní korupce

1.1.3 Příčiny korupce

Pokud se podíváme na rozsah korupce v jednotlivých státech světa, velmi se liší a to i přes to, že touha po moci, penězích atd. se vyskytuje všude. K dosažení cíle může být korupce pro někoho jednou z cest. Ve všech státech světa se vyskytují lidé, které tato touha vede ke korupčnímu jednání, ale jeho rozsah je zcela odlišný. Nejdeme i státy, ve kterých je korupce rozšířena minimálně. Ale jako protipól najdeme takové státy, u kterých korupce velmi zasahuje do mocenských struktur a společenského systému a je rozvinuta ve zločin s velkou organizovaností. Významná hlediska hrající v korupci klíčovou roli jsou korupční prostředí, struktura a funkce státního aparátu.

Vantuch²² uvádí „U jednotlivých osob jsou pak spatřovány v osobních rysech pachatelů, náchylnější ke zneužití svého postavení, kteří využívají systémových a institucionálních podmínek ke korupčnímu jednání. Motivace ke korupci a její příčiny jsou různé a liší se pohledem politologů, psychologů, sociologů atd.”

1.1.3.1 Faktory korupce

Čtyři faktory vytvářející korupční prostředí dle Chmelíka 2011:

- ✓ Monopolizující efekt, kdy na trhu existuje několik firem kontrolujících tento trh. Přitom stát může mít zájem, aby určité práce či služby vykonával určitý omezený počet těchto soukromých subjektů. Čím je větší počet firem, které mohou tuto požadávku státu uspokojit, tím větší je předpoklad korupčního jednání s cílem získat státní zakázku. Na druhou stranu, pokud existuje menší počet firem schopných splnit požadavek státu, vzniká opět korupční prostředí, ale s jiným cílem. V tomto případě jsou z důvodu nedostatečnosti konkurence práce a služby přepláceny a odváděny nekvalitně.
- ✓ Druhým faktorem vytvářejícím korupční prostředí je existence širokých rozhodovacích pravomocí v rukou jednotlivců nebo organizací.

²² VANTUCH, Pavel. *Korupce a kriminalita*. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008. ISBN 978-80-87001-09-7 s. 11

- ✓ Dalším faktorem je nedostatek transparentnosti, která snižuje možnost kontroly osob s nadanou autoritou.
- ✓ Posledním faktorem je pak asymetričnost, dysfunkce právního, administrativního, kulturního, ekonomického a politického systému²³.

1.1.3.2 Prokorupční faktory

Kriminogenní (prokorupční) faktory napomáhají ke korupčnímu jednání. Mezi prokorupční faktory patří:

- ✓ Normativní systém (legislativa), pokud je nejasný, neplatí jednoznačnost výkladu, či se často mění, zvyšuje se prostor pro korupční chování. Obecně a zvláště o korupci by mělo platit, jednoznačnost, přesnost a srozumitelnost, určitá dostatečnost a podrobnost, aby subjekt, který jedná, nemohl pochybovat o tom, kdy a za jakých podmínek se jeho chování stává trestným.
- ✓ Systém kontroly, pro potenciální pachatele nepředstavuje dostatečnou hrozbu systém kontroly, pokud nefunguje. Korupce se vyplácí, protože možnost odhalení je velmi nízká. Fungující kontrolní systém minimalizuje korupci. Jedná se o dodržování postupu a chování obsažené v právních předpisech, a pokud tomu tak není, musejí ihned následovat sankce vůči provinilcům.
- ✓ Fungování administrativy komplikovanost, zdlouhavost, nepřehlednost vede občany k uchylování se k podplácení a tím k urychlení administrativní procedury.
- ✓ Systém sankcí a míra odhalování korupce, i zde platí, že korupční jednán se nesmí vyplatit. Pokud jsou sankce nízké a nedostatečné, nevytvářejí dostatečnou hrozbu. Míra odhalení je nulová, pokud si obě strany dopouštějící se korupčního jednání důvěřují. K nízké míře odhalení korupce přispívají samy orgány činné v trestním řízení, protože soudy ukládají z pohledu veřejného mínění až minimální tresty.
- ✓ Morálka a hodnotový žebříček, když stojí nad zájmy společnosti a státu osobní prospěch jedinců, bohatství, touha po jmění, kariéře a postavení má v takové společnosti velké uplatnění právě korupční jednání.
- ✓ Výše úplatku, nepsané základní pravidlo korupce, tj. že každý je úplatný a že záleží jen na okolnostech a výši nabízeného úplatku. Toto pravidlo zcela popírá morálku a

²³ CHMELÍK, Jan a Zdeněk TOMICA. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde, 2011 ISBN 978-80-7201-853-6, s 27.

základní etické hodnoty. Ale na druhou stranu je přirozeně nepravdivé, protože pořád existuje značná část společnosti, pro kterou je nepředstavitelné trestní stíhání a v neposlední řadě odsouzení do vězení. Funkčnost základních etických hodnot minimalizuje korupci.

- ✓ Chudoba, nízké platy státních úředníků a vysoké životní náklady vedou k jejich snaze po přivýdělku. Dostatečné ohodnocení osob pracujících v rizikových oblastech (úředníci, policisté, starostové atd.) pomáhá minimalizovat korupci²⁴.
- ✓ Korupční klima, můžeme ho definovat jako „soubor kolektivních představ, norem a kulturních vzorů, jenž zneužívání úředních pravomocí, dávání a braní úplatků, činí pro obyvatele dané země samozřejmé morálně omluvitelné chování²⁵.“ Jde vlastně o to, jak je korupce ve společnosti vnímána. Zda je považována za něco nemorálního nebo je považována za běžný jev. Pokud je korupce ve společnosti vnímána jako běžná součást života, kde je normální být zkorumpovaný, a naopak nekorupční chování je nonkonformismus, existují silné podněty chovat se korupčně. Proti korupci, která se zdá být všudypřítomná a všemocná, občané nevidí smysl bojovat a korupční chování vidí jako efektivní a tolerovatelné. Korupční chování se tak šíří do všech vrstev společnosti a posiluje tak stále více korupční klima²⁶.
- ✓ Vliv médií, vzory chování občanů mohou být negativně formulovány, když jsou medii zprostředkovány neobjektivní a neseriózní informace. Ale na druhou stranu slouží média jako systém kontroly.
- ✓ Korupční tradice, ve světě se vyskytují státy, kde korupce je běžnou součástí života a úplatek se zpravidla očekává. Intenzita a hloubka společenských změn jsou brány jako prokorupční faktory. Mezi korupční tradice patří klientelismus, což je zvyk vyřizovat občanské záležitosti nestandardními postupy prostřednictvím známých, za poskytnutí vzájemných úsluh, mimo pořadí apod. Když nebudeme korupci považovat za obvyklý jev, pomůžeme její minimalizaci.
- ✓ Korupční vzory, náchylnější úředníci k přijímání úplatku jsou ti, u kterých se předpokládá, že jsou zkorumpováni. Občané mohou přijmout korupční jednání za své,

²⁴ HORNÍK, Jan a Hana ŽUFANOVÁ. *Základní minimum o korupci a trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014. ISBN 978-80-7478-531-3, s. 108-109

²⁵ FRIČ, Pavol a kol. *Korupce na český způsob*. Praha: G plus G, 1999. ISBN 80-86103-26-9, s. 74

²⁶ FRIČ, Pavol a kol. *Korupce na český způsob*. Praha: G plus G, 1999. ISBN 80-86103-26-9, s. 74

pokud se odhalí, že osoba, kterou si zvolili za svého zástupce je také náchylná ke korupčnímu jednání. Odstraňování korupce u vysokých představitelů napomáhá k jejímu minimalizování²⁷.

1.2 Důsledky korupce

Následky korupčního jednání mohou být různého charakteru a v některých případech může mít korupce katastrofální následky. Je velmi obtížné vyjádřit konkrétní dopad korupce, protože záleží, jaké oblasti se týká a kdo se na korupci podílí. Většinou jsou to jedinci, ale je nespočet případů kdy se korupčního chování dopouštějí celé skupiny lidí (např. soukromá firma) nebo instituce. Dopad společenské závažnosti korupce se zvyšuje počtem zapojených osob. Korupci ze strany státních orgánů řadíme k nejzávažnějším.

Pokud korupce ohrožuje demokratickou formu vlády, podlamuje i základy státu samotného a vznikají nevolené, paralelní mocenské struktury. Následkem toho vzniká ničím neohrančená a nezákonná ekonomika. Pokud občané nemají zájem o politické dění tím, že se nezúčastní voleb, mohou přispět k rozmáhání korupce a může se stát, že zkorumpovaní politici získávají místa veřejných činitelů. Prostředí pro korupční chování se zvětšuje, pokud je normativní systém ve státě nedokonalý a neúplný systém pravidel výkonu funkcí veřejného činitele. Důsledky korupce můžeme shrnout do tří oblastí, a to do politické, společenské a ekonomické²⁸.

1.2.1 Důsledky politické

David a Nett²⁹ uvádí „korupce ve smyslu vyjádření vztahu mezi státem a soukromým sektorem, jako problém politický, je prastarý jev, který procházel a prochází rozličnými společnostmi. Říká se také, že je to druhá nejstarší živnost.“ Hlavním výsledkem korupce, že

²⁷ HORNÍK, Jan a Hana ŽUFANOVÁ. *Základní minimum o korupci a trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014. ISBN 978-80-7478-531-3, s. 109-110

²⁸ DAVID, Vladislav a Alexandr NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-562-9, s. 98-99

²⁹ DAVID, Vladislav a Alexandr NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-562-9, s. 99

je narušen výkon základních funkcí státu, protože veřejné instituce přestávají sloužit veřejnému zájmu a stávají se základem soukromých zájmů.

Politická legitimita vlády a efektivní fungování státu je oslabena korupcí a při intenzivním výskytu může dojít k možnému narušení až rozvrácení demokratických systémů. Vážnější dopady má politická korupce v demokratických zařízeních než v jiných státních zařízeních, protože podkopává základní principy demokracie, které nejsou pro jiné zařízení typické.

V demokracii má korupce za následek například odbourávání rovnosti občanů před institucemi a tím přispívá k nezákonnosti politického a institucionálního systému, ve kterém však sama pramení. Korupce podporována vládou oddaluje nepopulární opatření mezi voliči a omezuje kontrolní mechanismy. Z toho pramení podpora byrokracie a přehlížení zákonných norem a postupů umožňujících nepřímo korupční jednání. Vyústění takového chování vede až k rozpadu celého systému společnosti. Očekává se, že občané se sami zapojí do korupčního procesu, když je nemožné se takové vlády zbavit. Veřejnost si také pomůže korupčními praktikami, protože nemá důvod se nechovat korupčně, když vidí výraznou korupci mezi politickou elitou a vyšším státním úřednictvem. Pokud nebudeme proti korupci bojovat a bude zesilovat, může nastat diktatura, jako je například v Itálii³⁰.

1.2.2 Důsledky ekonomické

Ekonomika státu je korupcí negativně ovlivněna, protože podryvá legitimitu a efektivnost veřejné správy. Dochází k poškozování obchodní morálky a základů tržního hospodářství. Zvyšují se ceny, vznikají dvojí ceny a nelegálně se stává trh nasyceným. Dále se zvyšuje zadlužení státu, stínové hospodářství a brzdí se jakékoliv inovace. Následkem ekonomického dopadu korupce se snižuje zaměstnanost³¹.

Systémová korupce omezuje ekonomický a hospodářský růst. Máme dvě oblasti, kde korupce způsobuje nejvyšší náklady. A to pokud jsou výnosy z cla a daně značně nízko pod úrovní potřebnou k vytvoření hlavních státních služeb. K omezení volnosti rozhodování byrokratů a reorganizace byrokracie pro větší dohled a nabídek na lepší službu povede zjednodušením daňových zákonů. Sponzorování obrovských infrastruktur státem je druhý

³⁰ DUFKOVÁ, Ivana a Jiří ZLÁMAL. *Korupce*. Praha: Střední policejní škola Ministerstva vnitra, 2005. ISBN 80-239-5687-6, s. 14

³¹ DAVID, Vladislav a Alexandr NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-562-9, s. 100

nejvyšší náklad. Úplatky sami o sobě nejsou náklady těchto projektů, ale náklady neefektivních projektů, jejich vznik úplatky podpořily³². Právní řád, poskytování veřejných statků a služeb může narušit korupci. Problém nárůstu šedé ekonomiky je dalším velkým aspektem korupce. Důsledkem korupčního jednání, které ovlivňuje negativně toky kapitálové, obchod zahraniční, přímé zahraniční investice a pomoc ze zahraničí může vést v konečném důsledku až k chudobě³³.

Další důsledky korupce dle Vymětala³⁴ jsou:

- ✓ Zvýšení cen v administrativě.
- ✓ Preference těch projektů, kde existuje možnost vzít/nabídnout úplatek oproti projektům lidského rozvoje (vzdělání, zdravotnictví, výzkum, vývoj atd.).
- ✓ Poskytování některých nadbytečných služeb z veřejných rozpočtů na jedné straně a zanedbáváním určitých veřejných služeb na straně druhé.
- ✓ Zkomplikování vládních procedur a regulací; rozšiřování byrokratického aparátu, nejružnější druhy zpoždění.
- ✓ Rozhodování na základě peněz, a ne na základě lidských potřeb atd.

Ekonomické dopady shrnují Roudný a Zilvar³⁵ takto:

- ✓ Zvyšování cen zboží a služeb, zvýšení zadlužení země, jsou dodávány výrobky horší kvality a nakupována nevhodná či nepotřebná technologie.
- ✓ Prostředky jsou směřovány do neproduktivních odvětví – orgány určené k represii a kontrole společnosti.
- ✓ Zhoršení transparentnosti prostředí pro soukromé sektory, to může vést k nadměrnému usilování o zisk nebo zvýhodnění domácích investic.
- ✓ Růst administrativních nákladů.
- ✓ Kvůli korupci ve formě provizí se zmenšuje celková suma peněz, které jsou k dispozici pro veřejné účely.

³² ROSE-ACKERMAN, Susan. *Corruption, inefficiency and economic growth*. Nordic journal of political economy, [online] 1997. [cit. 2018-04-03] s 17-18. dostupné: http://www.nopecjournal.org/NOPEC_1997_a01.pdf

³³ VYMĚTAL, Petr. *Korupce. Politologické revue č. 1*, [online]. 2003, [cit. 2018-04-03], s. 12. <http://docplayer.cz/33006178-Korupce-petr-vymetal-uvodem.html>

³⁴ VYMĚTAL, Petr. *Korupce. Politologické revue č. 1*, [online]. 2003, [cit. 2018-04-03], s. 12. <http://docplayer.cz/33006178-Korupce-petr-vymetal-uvodem.html>

³⁵ ROUDNÝ, Radim a Josef ZILVAR a kol. *Korupce: boj proti korupci ve veřejné správě*, Praha: C. H. Beck, 2001. ISBN 80-7194-314-2, s. 16-17

1.2.3 Společenské důsledky

Za důsledek společenské korupce lze uvést například upřednostňování nekompetentních úředníků, známostí a těch, kteří mají kontakty, tím se do určité míry eliminuje riziko odhalení korupčního chování a vytváří se tak možnost k formování elit. K posílení klientelismu uvnitř i mezi těmito elitami, mohou vést značně skryté a neveřejné praktiky korupce. Kromě vytváření elit existuje i korupce ve formě běžného rozšiřování korupčního tlaku na ostatní členy administrativního aparátu. Lze zařadit i příčinnou souvislost mezi korupcí a úrovní demografického vývoje³⁶.

Nesmíme zapomenout v této kapitole uvést nemalé dopady korupce na vzdělání a zdravotnictví. Tyto dva důsledky se týkají lidí z nižších vrstev společnosti. I když je dítě pocházející z chudé rodiny chytré, ba i geniální, nemá bohužel takovou šanci na výborné vzdělání, možnost určitého růstu a také dostatek všeho, co může pomoci rozvíjet jeho schopnosti tak, jako dítě, které má třeba schopnosti na poloviční úrovni, ale rodiče disponují dostatkem finančních prostředků. Je až neuvěřitelné, že v dnešní době stále existuje fakt, že korupce ovlivňuje přijetí dítěte na střední i vysokou školu.

Dnešní doba sebou nese možnost, že se dá určitým způsobem ovlivnit cokoli, stačí dostatečná motivace člověka a potom není v ničem žádný problém. Tato skutečnost je závažná natolik, že je nutné udělat vše pro její vymýcení. Stejně je to i ve zdravotnictví. Průměrné člověka se zdravotními problémy stojí značné úsilí, aby mu bylo umožněno podstoupit potřebná vyšetření a na straně druhé je člověk, který má kontakty, peníze a určité postavení a stačí mu to k daleko rychlejšímu umožnění vyšetření. K sociální nerovnosti k porušování principů dochází korupcí. Pomyslné nůžky mezi chudými a bohatými se tak otevírají. Z pohledu morálky má negativní dopad na mravní vědomí, vede k demotivaci a demobilizaci³⁷.

1.3 Transparency International

Transparency International (TI) je nezisková mezinárodní nevládní organizace bojující proti korupci. TI podporuje změny k větší integritě v hospodářství, politice a společnosti.

³⁶ ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Program pro podporu boje s korupcí*. [online]. Praha: ÚV ČR, 2013, [cit. 2018-03-05], s. 7. Dostupné z: <http://www.korupce.cz/assets/protikorupcni-strategie-vlady/na-leta-2013-2014/2a---Program-na-podporu-boje-s-korupci-ze-dne-6--kvetna-2013.pdf>

³⁷ DUFKOVÁ, Ivana a Jiří ZLÁMAL. *Korupce*. Praha: Střední policejní škola Ministerstva vnitra, 2005. ISBN 80-239-5687-6, s. 14-15

Vznikla v roce 1993 se sídlem v Německu. Jeden z hlavních zakladatelů byl Peter Eigen, bývalý funkcionář Světové banky. V současnosti je řízena mezinárodním sekretariátem v Berlíně. Pod toto sdružení patří více než 90 národních poboček. Všechny pobočky, které mají a dodržují dané cíle a programy, podstupují pravidelně akreditaci. Upozorňují na problémy a nebezpečí, které korupce přináší a jako jediná mezinárodní organizace zabývající se korupcí vytváří protikorupční opatření a programy do nichž zapojují společnost, které se to týká, podniky i vládní organizace.

Pro občany, kteří se setkají s korupčním jednáním a chtějí tento problém řešit, TI poskytuje bezplatnou právní poradnu v rámci svých služeb. Občan zde získá informace, jestli se opravdu jednalo o korupci a poradí jim, kam se má dále obrátit a jak vzniklou situaci řešit. TI je v některých případech dokonce ochotná občana zastupovat. Pomocí fungující právní poradny lze získat informace a prozkoumat, v jaké míře se korupce vyskytuje. Lze situaci preventivně řešit a provést opatření, aby k dalšímu korupčnímu jednání nedocházelo³⁸.

TI vydává každoročně žebříček o stupni korupce v jednotlivých zemích nazývaný Index vnímání korupce (Index Corruption Perception, CPI). CPI vystihuje míru korupce, jaká podle názorů představitelů podnikatelské sféry a analytiků panuje mezi politiky a veřejnými představiteli v dané zemi. Aby mohla být jakákoliv země zahrnuta do žebříčku, je nezbytné, aby ji hodnotily minimálně tři nezávislé zdroje³⁹.

1.3.1 Transparency International Česká republika

TI v České republice působí od roku 1998 a jejím ředitelem je David Ondráčka. Jejím posláním je mapovat stav korupce v České republice a svou činností aktivně přispívat k jejímu omezování. Hlavní snahou je změna legislativy v oblasti veřejné správy⁴⁰. Organizace získává na své projekty finance z grantů, z programů státních i prostřednictvím soukromých darů. Dary od fyzických a právnických osob patří mezi další příjmy organizace. Další finance získává organizace díky akcím, které pořádá v rámci prevence a ze vzdělávacích

³⁸TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČR.[online] [cit. 2018-04-04]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/kdo-jsme/>

³⁹ VANTUCH, Pavel. *Korupce a kriminalita*. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008. ISBN 978-80-87001-09-7 s. 75

⁴⁰TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČR.[online] [cit 2018-04-04]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/kdo-jsme/>

kurzů. Vzdělávací programy jsou určeny převážně pracovníkům, kteří působí ve veřejné správě. Kurzy se týkají především odhalování a prevence podvodů a korupce, ale i protikorupční politiky ve veřejné správě. TI má od roku 2011 vlastní klub sdružující občany, kteří věří, že bojovat s korupcí má smysl⁴¹.

1.3.2 Index vnímání korupce

Index Corruption Perception, CPI tento žebříček se zveřejňuje od roku 1995. CPI vystihuje míru korupce, jaká podle názorů představitelů podnikatelské sféry a analytiků panuje mezi politiky a veřejnými představiteli v dané zemi. Aby mohla být jakákoliv země zahrnuta do žebříčku, je nezbytné, aby ji hodnotily minimálně tři nezávislé zdroje⁴².

Od roku 2012 změnila IT metodologii. Začala používat jednodušší přístup. Přístup je lépe aplikovatelný, srozumitelnější a lépe dokáže zachytit změny, ke kterým dochází ve vnímání míry korupce v průběhu času⁴³. Index řadí země dle stupně vnímání korupce ve veřejném sektoru s použitím stupnice 0-100 bodů. Kde 100 značí zemi téměř bez korupce a 0 znamená vysokou míru korupce. Žebříček je sestaven na základě výsledků průzkumů mezi experty. Otázky CIP jsou zaměřeny na uplácení veřejných činitelů a získávání provizí při veřejných zakázkách.

Objevují se kritici tohoto žebříčku. Kritici ho považují za neobjektivní vzhledem k tomu, že je založen na výzkumech veřejného mínění, popisující pouze subjektivní dojmy, nikoli fakta. Samotná idea porovnání korupce je podle kritiků v různých zemích problematická, protože definice korupce se v různých jurisdikcích liší.

Reakce TI na takovou kritiku je, že používá vědecké metodiky a obecnou a srovnávací literaturu, kterou vyvinuly během posledního půlstoletí renomované instituty po celém světě. Dalším argumentem proti kritice je, že jde právě i o to, korupci měřit stejnými měřítky, a zejména o to, spojit síly k prosazení integrity. Uvedený index CPI, ale nevypovídá nic o charakteru korupce v zemi či o rozšíření korupce v jednotlivých sektorech. Tady mohou pomoci výsledky jiného výzkumu TI a to prostřednictvím Globálního barometru ko-

⁴¹ TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČR.[online] [cit. 2018-04-04]. Dostupné <https://www.transparency.cz/?s=KLUB>

⁴² VANTUCH, Pavel. *Korupce a kriminalita*. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008. ISBN 978-80-87001-09-7 s. 75

⁴³ ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Od korupce k integritě*. [online] Praha: ÚV ČR, 2013, [2018-04-28], s. 11, Dostupné z: http://www.korupce.cz/assets/protikorupcni-strategie-vlady/na-leta-2013-2014/Strategie-2013-a-2014---aktualni-verze_1.pdf.

rupce, zkoumající konkrétní zkušenosti obyvatel jednotlivých zemí s korupcí při poskytování veřejných služeb.

Tab. 2. Výsledky indexu CPI v letech 2012-2017, vlastní zpracování

Rok	Získaný počet bodů České republiky	Obsazená příčka České republiky	Počet zkoumaných zemí
2012	49	54	176
2013	48	57	177
2014	51	53	175
2015	56	37	168
2016	55	47	176
2017	57	42	180

1.3.3 Výsledky indexu CPI v letech 2012-2017

- ✓ Rok 2012: Česká republika získala v tomto roce 49 bodů a umístila se na 54. místě, z celkového počtu 176 zemí, což je stejný výsledek, jakého dosáhly Lotyšsko, Malajsie a Turecko. Dánsko, Finsko a Nový Zéland (všechny tři země dosáhly 90 bodů) se řadí mezi nejméně zkorumpované země. Mezi země s největším výskytem korupce se řadí v roce 2012 Afghánistán, Severní Korea a Somálsko s výsledkem 8 bodů⁴⁴.
- ✓ Rok 2013: Česká republika se v celosvětovém žebříčku získala 48 bodů a umístila se na 57. místě, stejného výsledku dosáhly země, Bahrajn, Chorvatsko a Namibie. Celkově bylo zkoumáno 177 zemí. Tento výsledek je o to žalostnější, pokud ho srovnáme regionálně. Mezi 31 západoevropskými zeměmi (členské státy EU + Norsko, Švýcarsko, Island) je Česká republika na 25. místě. Mezi země, které jsou nejméně zkorumpované, se tradičně řadí Dánsko, Finsko a Nový Zéland (Dánsko a

⁴⁴TRANSPARENCY INTERNATIONAL. *Hodnocení České republiky v Indexu vnímání korupce (CPI) 2012* [online], 2012. [2018-04-28]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/hodnoceni-ceske-republiky-indexu-vnimani-korupce-cpi-2012-od/>

Finsko letos dosáhly 91 bodů, Nový Zéland 89). Na druhém konci žebříčku letos skončily Afghánistán, Severní Korea a Somálsko s výsledkem 8 bodů⁴⁵.

- ✓ Rok 2014: Česká republika se v roce 2014 v celosvětovém žebříčku umístila na 53. místě, z celkového počtu 175 zemí, s hodnocením 51 bodů. Obdobně skončily Gruzie, Malajsie, Samoa, Slovensko a Bahrajn. Došlo ke zlepšení České republiky o tři body oproti roku 2013 a došlo k posunutí o čtyři příčky v celosvětovém žebříčku. Ale i přesto naše země pokulhávala za vývojem v ostatních evropských státech. Umístění zůstalo stejné jako v roce 2013 a Česká republika byla za Maďarskem a Slovenskem. Země s nejmenší mírou korupce se tradičně zařadilo Dánsko, Nový Zéland a Finsko, (Dánsko dosáhlo 92 bodů, Nový Zéland 91 a Finsko 89 bodů). Na druhém konci žebříčku se umístily Súdán s 11 body, dále Severní Korea a Somálsko s výsledkem 8 bodů⁴⁶.
- ✓ Rok 2015: Česká republika se dramaticky zlepšila, protože se v žebříčku států posunula z 53. na 37. místo, z celkového počtu 168 zemí s 56 body a zařadila se mezi Španělsko a Jižní Koreu. K evropskému průměru 67 bodů měla ČR stále daleko, ale výrazně předběhla Slovensko a Maďarsko. V čele žebříčku nadále zůstaly severské země a Nový Zéland. První Dánsko mělo 91 bodů, druhé Finsko 90 bodů, třetí Švédsko s 89 bodů následované Novým Zélandem s 88 body. Na posledním místě s 8 body skončilo Somálsko a Severní Korea.
- ✓ Rok 2016: Česká republika se umístila na sdílenou 47. příčku s hodnotou 55 bodů, shodně s Kyprem a Maltou. K evropskému průměru 65 bodů má však stále daleko. V čele žebříčku stále zůstali severské země a Nový Zéland. První příčku sdílí Dánsko a Nový Zéland s 90 body, Finsko a Švédsko dosáhly 89 bodů. První pěti doplňuje Švýcarsko (86 bodů). Na druhé straně žebříčku se opět umístila Severní Korea, Jižní Súdán a Somálsko. Bylo hodnoceno 176 zemí.⁴⁷
- ✓ Rok 2017: Česká republika získala na celkových 57 bodů a umístila se na 42. příčce, o kterou se dělila se Španělskem, Kyprem a Dominikánskou republikou. Bylo

⁴⁵ TRANSPARENCY INTERNATIONAL *Hodnocení České republiky v Indexu vnímání korupce (CPI) 2013* [online], 2012. [cit. 2018-04-28]. Dostupné z <https://www.transparency.cz/cpi-2013/>

⁴⁶ TRANSPARENCY INTERNATIONAL *Hodnocení České republiky v Indexu vnímání korupce (CPI) 2015* [online], 2012. [cit. 2018-04-28]. Dostupné <https://www.transparency.cz/index-vnimani-korupce-2015-corruption-perceptions-index-cpi/>

⁴⁷ TRANSPARENCY INTERNATIONAL *Hodnocení České republiky v Indexu vnímání korupce (CPI) 2016* [online], 2012. [cit. 2018-04-28]. Dostupné <https://www.transparency.cz/index-vnimani-korupce-2016-corruption-perceptions-index-cpi/>

zařazeno 180 zemí. Evropské unie měla průměr 65 bodů. První příčku obsadil Nový Zéland s 89 body. Severské země hájí i nadále přední pozice, avšak s bodovými ztrátami: Dánsko je se ztrátou dvou bodů oproti minulému indexu na druhém místě, Finsko obsadilo třetí místo, Švédsko šesté místo. Ztratily tedy za poslední dva roky celkem 5 bodů. První pěťici doplňují Norsko a Švýcarsko (85 bodů, shodně s Finskem). Mezi posledními byly Sýrie s celkovými 14 body, dále Jižní Súdán s 12 body a konečně Somálsko s 9 body⁴⁸.

1.3.3.1 *Shrnutí výsledků indexu CPI V ČR*

Jak nám ukazuje tabulka, každý rok se hodnotí jiný počet zemí. V roce 2000 bylo například hodnoceno pouze 90 zemí o pět let později už 159 a v roce 2017 180 zemí. Ale při posuzování úrovně korupce není rozhodující umístění dané země, ale důležitá je výsledná hodnota indexu CPI. Podle indexu vnímání korupce CPI 2011, se umístila Česká republika společně s Namibií a Saúdskou Arábií na 57. – 59. místě na světě. V té době byl trend v ČR negativní. ČR se v rámci Evropy a vyspělých zemí propadá na úplné dno. Získaný počet bodů od roku 2012 mírně stoupá. K většímu nárůstu bodu došlo v roce 2015. Data, pro získání bodů CPI, se sbírala v průběhu roku 2014/2015. Výsledek představuje dlouhodobý horizont a neodráží nějakou jednotlivou nedávnou událost nebo rozhodnutí. Zdroje významného úspěchu České republiky proto musíme hledat nejen v působení a opatření vlády v roce 2015, ale i v opatřeních nastartovaných vládou Petra Nečase a vicepremiérky pro boj s korupcí Karoliny Peake. Současná koalice pak v pozitivním trendu pokračuje.

Dle IT 2017⁴⁹ „Bezprostřední zlepšení přinesl jediný dílčí faktor, a sice Sustainable Government který zachytil, že v ČR vešly v roce 2017 některé protikorupční zákony do praxe, jinými slovy nastala jejich implementace (např. registr konečných vlastníků, novelizace střetu zájmů, úprava financování politických stran, regulace hazardu). SGI však už nehodnotí kvalitu legislativy nebo průběh implementace samotné.“

⁴⁸ TRANSPARENCY INTERNATIONAL *Hodnocení České republiky v Indexu vnímání korupce (CPI) 2017* [online], 2012. [cit. 2018-04-28]. Dostupné <https://www.transparency.cz/cpi2017/>

⁴⁹ TRANSPARENCY INTERNATIONAL *Hodnocení České republiky v Indexu vnímání korupce (CPI) 2013* [online], 2012. [cit. 2018-04-28]. Dostupné <https://www.transparency.cz/cpi2017/>

1.3.4 Globální korupční barometr

Globální barometr korupce (Global Corruption Barometer, GBK), patří k jedinému celosvětovému průzkumu veřejného mínění se zaměřením na názory běžných občanů a jejich osobní zkušenosti s korupcí. Globální korupční barometr zahrnuje výsledky ze 119 zemí, území a regionů po celém světě. Průzkum byl prováděn v období od března 2014 do ledna 2017 se 162 136 respondenty. GBK zahrnoval výsledky 119 zemí, území a regionů z celého světa. V posledních 12 měsících se setkal s úplatky při využívání veřejných služeb téměř 1 ze 4 respondentů. Že vlády nevedou dostatečný boj s korupcí, se domnívá po celém světě 57 % dotazovaných občanů. Z výsledku průzkumu vyplývá, že více než polovina lidí po celém světě cítí mít pravomoci, které vedou ke změnám korupčního jednání.

TI uvádí, že „V rámci průzkumu byli lidé dotazováni, jaké instituce jsou dle jejich názoru nejvíce propletené korupcí. Nejhůře se v žebříčku umístili policisté a zvolení zástupci s 36 %, dále pak vládní představitelé či obchodní manažeři. Zde se ale žebříček trochu liší podle regionů:

- ✓ V Asii-Pacifiku (39%) a subsaharské Africe (47%) byla za nejvíce korumpovanou považována policie.
- ✓ V Evropě a střední Asii (31%) jsou za nejvíce korumpované považováni zvolení zástupci.
- ✓ V Americe jsou podle průzkumu nejzkorumpovanější policisté a volení zástupci (46%).
- ✓ Na Blízkém východě a v severní Africe se na nejvyšších příčkách umístili volení zástupci, daňoví úředníci a vládní úředníci (45%)⁵⁰.“

⁵⁰TRANSPARENCY INTERNATIONAL [online] *GBK 2010*, 2011. [cit. 2018-04-28]. Dostupné <http://transint.xred.cz/gbk-2010/>

2 KORUPCE V ČESKÉ REPUBLICE

Volejníková⁵¹ uvádí „Obecně se má za to, že na českém území má korupce hluboké kořeny. Za období jejího vrcholného rozkvětu je pak považováno především období rakousko-uherské „osvícené“ byrokracie a v druhé polovině 20. století pak období socialistické centralizované moci. Po sametové revoluci roku 1989 korupce nemizí, ale transformuje se do nových oblastí, forem a způsobů projevu.“

V socialistickém Československu si režim korupci nepřipouštěl, ale korupce existovala napříč celou společností. Byl to následek plánovaného hospodářství, kdy byl obecně nedostatek určitého zboží pro spotřebu, a vytvářelo se prostředí vhodné pro korupci. Drobné úplatky se staly běžnou součástí života. Velmi známý je tzv. „podpultový prodej zboží pro známé a kamarády“⁵².

Po sametové revoluci tento druh korupčního jednání vymizel. Frič⁵³ uvádí „Nástup tržních sil do sféry výroby a prodeje spotřebního zboží nedal korupci mezi zákazníky a prodejci téměř žádnou šanci. V oblasti osobních služeb také došlo k výrazné redukci podílu obyvatel, kteří dali úplatky.“ Avšak v novodobé historii Československa, respektive České republiky po roce 1989 můžeme zaznamenat nárůst korupce, a ne její vymizení, ale pouze souvisí s novými oblastmi.

Úplatkářství roste v rámci vládních systémů při uzavírání smluv a kontraktů firem se státními orgány a veřejná korupce mající za cíl ovlivnit odhalování a zjišťování trestné činnosti hospodářské ve vztahu např. k celníkům, orgánům činným v trestním řízení, pracovníkům finančních úřadů⁵⁴.

V současném tržním hospodářství napadá korupce samotné základy ekonomického a společenského systému, což je velmi nebezpečné. Úplatkářství roste v rámci vládních systémů při uzavírání smluv a kontraktů firem se státními orgány.

⁵¹ VOLEJNÍKOVÁ, Jana. *Korupce v ekonomické praxi*. Praha: Profess Consulting, 2007 ISBN 978-80- 7259-055-1, s. 287

⁵² HORNÍK, Jan a Hana ŽUFANOVÁ. *Základní minimum o korupci a trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014. ISBN 978-80-7478-531-3, s. 68

⁵³ FRIČ, Pavol a kol. *Korupce na český způsob*. Praha. G plus G, 1999 ISBN 80-86103-26-9, s. 90

⁵⁴ KUČHTA, Josef a Helena VÁLKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C. H. Beck. 2005, ISBN 80-7179-813-4 . s. 357

TI ČR uvádí⁵⁵, „že korupce představuje dominující politické téma v České republice nejméně od voleb v roce 2010. Politické a mediální téma odráží názory českých občanů na korupci; celkem 95 % z nich považuje korupci za závažný problém. Pro srovnání: v EU považuje korupci za závažný problém 76 % respondentů.“

Tab. 3. Typy a charakteristika korupce, vlastní úprava

Typ korupce	Charakteristika korupce
Aktivní typ	Aktivní stranou při korupčních operacích je přímý zahraniční investor
Praktický typ	Zahraniční investoři platí úplatky zejména z důvodu urychlení určitých procesů
Pasivní typ	Veřejní činitelé sami požadují úplatky za své služby

2.1 Korupce v právním řádu České republiky

V právním řádu ČR není tento společenský pojem „korupce“ do dnešní doby definován, většinou se považuje za synonymum pojmu, který je původně českým výrazem úplatkářství. V zákonu jsou vymezeny pouze jednotlivé činy považované za korupční jednání.

Ve veřejném sektoru jsou to „Trestné činy ve věcech veřejných“ uvedeny trestné činy „Úplatkářství“, a to přijetí úplatku (§331), podplácení (§332) a nepřímé úplatkářství (§333). (Číslo paragrafů jsou ustanovení trestného zákona). Přestože trestní zákoník nepoužívá samotný pojem „korupce“, je tento negativní společenský jev postihovaný především trestnými činy uvedenými v části druhé hlavy X. trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.)

⁵⁵ TRANSPARENCY INTERNATIONAL. *Proti korupci společně*. Výroční zpráva 2013. [online] [cit. 2018-04-28], s. 16. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/Transparency-International-%c4%8cR-V%c3%bdro%c4%8dn%c3%ad-zpr%c3%a1va-za-rok-2013-TRnas.pdf>

nazvané „Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných“. Zejména podle dílu 3 „Úplatkářství“ jde o trestný čin podle:

- ✓ § 331 Přijetí úplatku
- ✓ § 332 Podplácení
- ✓ § 333 Nepřímé úplatkářství
- ✓ § 334 Společné ustanovení pak vymezuje pojmy „úplatek“, „úřední osoba“ a „obstarávání věci obecného zájmu.“

Díl 3 trestního zákoníku chrání před různými formami korupce především čistotu veřejného života a nestranné a objektivní obstarávání věcí obecného zájmu osobami, které věci obecného zájmu obstarávají.

Kromě úplatkářství je v právním řádu zakotveno několik dalších skutkových podstat trestných činů, které definují korupční chování.

Protože rozhodující prostor a hlavní nebezpečí korupce leží v oblasti veřejné správy včetně moci zákonodárné a moci soudní, jde především o vybrané činy úředních osob podle části druhé hlavy X. dílu 2 trestního zákoníku „Trestné činy úředních osob“:

- ✓ § 329 Zneužití pravomoci úřední osoby
- ✓ § 330 Maření úkolů úřední osoby z nedbalosti

K trestným činům, které mají znaky korupčního chování, lze řadit také trestné činy:

- ✓ § 180 Neoprávněné nakládání s osobními údaji
- ✓ § 255 Zneužití informace a postavení v obchodním styku
- ✓ § 256 Sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě
- ✓ § 257 Pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži
- ✓ § 258 Pletichy proti veřejné dražbě⁵⁶

⁵⁶ .Policie ČR. Stop korupci. *Co je korupce*. [online]. © 2018 [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/stop-korupci.aspx>.

2.2 Boj s korupcí

Důkladná analýza, která stanoví příčiny a podmínky korupčního jednání je základním požadavkem na účinnost nástrojů a opatření. Provázaný systém jednotlivých opatření musí pamatovat na všechny rizikové faktory korupce.

Rozlišujeme tři nástroje pro boj s korupcí:

- ✓ Národní
- ✓ Mezinárodní
- ✓ Nadnárodní

Pro boj s korupcí jsou typickým příkladem národního prostředku národní programy pro boj s korupcí (protikorupční strategie vlády) nebo zřizování specializovaných útvarů pro boj s korupcí⁵⁷. Vzhledem k závažnosti korupce se zabývá tímto jevem řada mezinárodních a nadnárodních organizací. Například Organizace spojených národů (OSN), Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), Rada Evropy, Evropská unie a mnoho dalších mezinárodních institucí a společenství. Tyto instituce a společenství přijaly mnoho mezinárodně právních dokumentů, dohod a konvencí za účelem, předcházení a zabránění korupčnímu jednání⁵⁸.

2.3 Protikorupční opatření

Prevence korupčního jednání a snaha o zajištění všech jejích oblastí je nedílnou součástí boje s korupcí. Nesmíme opomenout, že počátek všeho je v lidské podstatě což znamená, že v morálních hodnotách každého z nás. Pokud by morálka byla pomalu v každém z nás nastavena správně, obsáhlost protikorupčních opatření by nemusela být tak značná. A pár jedinců, kteří páchají korupční skutky, by se podařilo zmrazit na základě chování většiny a pozitivního tlaku společnosti⁵⁹.

⁵⁷ HORNÍK, Jan a Hana ŽUFANOVA. *Základní minimum o korupci a trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014. ISBN 978-80-7478-531-3, s. 111

⁵⁸ VANTUCH, Pavel. *Korupce a kriminalita*. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008. ISBN 978-80-87001-09-7 s. 39

⁵⁹ PETROVSKÝ, Karel. *Korupce po česku, aneb, Korupce očima průměrného Čecha*. Praha: Eurolex Bohemia, 2007. ISBN 978-80-86861-94-4, s. 87-91

Pokud se občané budou chovat tak jak požadují od státních složek a budou podporovat protikorupční kampaně za spolupráce vládních i nevládních organizací a zajistí si dostatečnou informovanost, toto chování se stane nejlepší zbraní proti korupci⁶⁰.

Boj vyžaduje spolupráci všech složek veřejné správy, zejména v oblastech prevence, postihů a zprůhlednění procesů. Jedná se o dlouhodobý proces. Stát musí být v těchto opatřeních velice důsledný, aby došlo k co největšímu zabránění korupčního jednání. Cílem vlády je zvyšování a zkvalitňování vymahatelnosti práva, posílení efektivity fungování ČR. K popisovanému cíli povede plnění těchto úkolů, které jsou obsaženy v dokumentech sekce pro koordinaci boje s korupcí Úřadu vlády ČR.

Chmelík a Tomica⁶¹ uvádí, že „cílem protikorupčních opatření je snižování korupce, neboť její eliminace je nereálná. Reálný cíl korupce je přitom velmi důležitý, neboť nedostatečné výsledky, které s sebou přináší postup, jenž si stanovil nereálné cíle, odrazuje společnost od větší účasti v protikorupčních aktivitách.“

Protikorupční opatření mají za cíl zabránit dalšímu korupčnímu jednání a tím snížit výskyt korupčního jednání na co nejmenší možnou hranici. Výsledkem aplikace preventivních opatření je vyšší počet odhalených úplatkářských trestných činů, a proto se může zdát, že prevence není úspěšná⁶².

2.3.1 Vládní koncepce boje s korupcí

Aby byla účinná protikorupční politika, musí být komplexní a dlouhodobá. Vláda České republiky vydává pravidelně od roku 1999 dokument „Strategie vlády v boji s korupcí“. Strategie je zaměřená vždy na dané období a jejím záměrem je snižovat korupční příležitosti v ČR.

⁶⁰ DUFKOVÁ, Ivana a Jiří ZLÁMAL. *Korupce*. Praha: Střední policejní škola Ministerstva vnitra, 2005. ISBN 80-239-5687-6, s. 4

⁶¹ CHMELÍK, Jan a Zdeněk TOMICA. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde, 2011. ISBN 978-80-7201-853-6, s. 159.

⁶² HORNÍK, Jan a Hana ŽUFANOVÁ. *Základní minimum o korupci a trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014. ISBN 978-80-7478-531-3, s. 111

2.3.1.1 Vládní koncepce boje s korupcí na období 2012 až 2014

Koncepce na období 2013/2014, se zaměřovala na vyváženou prevenci a represí a zprůhlednění příslušných procesů. Úkoly pro období 2013/2014 byly identifikovány z námětů jednotlivých rezortů, nestátních neziskových organizací a Úřadu vlády ČR. Materiál byl v přímé návaznosti na období let 2011/2012. Analýza situace pro období 2013/2014 v oblasti korupce, mimo jiné ukázala jako problém spíše než drobnou administrativní korupci, tzv. velkou organizovanou korupci zaměřenou na zneužívání veřejných prostředků. Na analýze se podílela Transparency International. Klíčová část dokumentu proto popisovala základní směry, kterými by se Česká republika v boji s korupcí měla dlouhodobě ubírat. Jedná se např. o oblast profesionalizace veřejné správy, nakládání s veřejnými prostředky, zvyšování transparentnosti politických stran, či odhalování, vyšetřování a stíhání korupce. V souladu s nimi si vláda na období let 2013 a 2014 stanovila 10 konkrétních prioritních úkolů.

Strategické priority vlády v boji proti korupci pro období 2013-2014:

- ✓ Zákon o úřednících
- ✓ Zákon o střetu zájmů
- ✓ Zákon o svobodném přístupu k informacím
- ✓ Rozkrývání konečných vlastníků
- ✓ Ochrana oznamovatelů
- ✓ Finanční kontrola a audit
- ✓ Vlastnická politika státu
- ✓ Strategie a metodika veřejného nakupování
- ✓ Zákon o státním zastupitelství
- ✓ Protikorupční program⁶³

⁶³ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Vláda pokračuje v boji proti korupci*. [online]. © 2009-2018 [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-pokracuje-v-boji-proti-korupci-102455/>

2.3.1.2 Vládní koncepce boje s korupcí na období 2015 až 2017

V pořadí již pátá vládní protikorupční koncepce obsahovala dokument s názvem „Základní směry boje s korupcí na vládní úrovni.“ Rovněž se zajímala o platné mezinárodní závazky České republiky. Na základě koncepce byl formulován „Akční plán boje s korupcí na rok 2015.“

Strategie pro boj s podvody a korupcí při čerpání fondů v rámci Společného strategického rámce v období 2014-2020 má konkrétní a jasně zaměřené cíle na rozdíl od Koncepcí v předešlých letech.

Jasně zaměřené cíle jsou:

- ✓ Zaměřuje se primárně na veřejnou, resp. státní správu.
- ✓ Vytváří tříletý rámec, který bude rozpracován v akčních plánech na jednotlivá léta
- ✓ Bude efektivně evaluován⁶⁴.

Strategické priority vlády v boji proti korupci pro období 2015-2017:

- ✓ Výkonná a nezávislá exekutiva
- ✓ Transparentnost a otevřený přístup k informacím
- ✓ Hospodárné nakládání s majetkem státu
- ✓ Rozvoj občanské společnosti⁶⁵

2.3.1.3 Vládní koncepce boje s korupcí pro rok 2018

„Z podnětů mezinárodních organizací vyplývá – v neposlední řadě i na základě vnitrostátních potřeb – že je nezbytné, aby Česká republika disponovala již od počátku roku 2018 oficiálním – byť krátkodobým – protikorupčním dokumentem vlády. Tuto roli by měl do přijetí protikorupčního strategického dokumentu v roce 2018 plnit tento Akční plán boje s korupcí na rok 2018 (dále jen „Akční plán“). Ten bude překlenovacím dokumentem, který

⁶⁴ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2015 až 2017*. [online] © 2013-2016 [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <http://www.korupce.cz/cz/protikorupcni-strategie-vlady/na-leta-2015-2017/strategie-vlady-v-boji-s-korupci-na-obdobi-let-2015-a-2017-119894>

⁶⁵ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2015 až 2017*. [online] © 2013-2016 [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <http://www.korupce.cz/cz/protikorupcni-strategie-vlady/na-leta-2015-2017/strategie-vlady-v-boji-s-korupci-na-obdobi-let-2015-a-2017-119894>

může být v roce 2018 aktualizován či upraven v závislosti na rozhodnutí a prioritách nové vlády⁶⁶.“

Pro rok 2018 Akční plán uznává mezinárodní doporučení a závazky a pracuje s nelegislativními opatřeními nezávislých na aktuálním složení vlády. Vyhodnocení naplňování cílů stanovených v Akčním plánu bude provedeno jednorázově za stanovené období do konce března 2019.

Akční plán vychází ze struktury dosavadní Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2015 až 2017, Obsahuje mimo jiné zavedení etického kodexu státních zástupců, který se zavázalo implementovat Nejvyšší státní zastupitelství, má závazek otevřít diskusi o etickém kodexu soudců, boj proti podvodům s dotacemi EU a proti nejasné struktuře vlastníků firem. Plán obsahuje i sektorovou analýzu a úplnou eliminaci korupce ve zdravotnictví.

2.4 ETICKÝ KODEX

Je zřejmé, že morálka, etika a korupce spolu velmi úzce souvisí. Určit co je a není etické, je stejně problematické jako vymezit co je korupční chování a co není. Etika je nadřazena korupci. Vyšší mravní standard je požadován v některých profesích (např. lékař, učitel, soudce, policista, politik) oproti řadovému občanu a předpokládá se, že budou jednat v souladu s vyššími morálními standardy. Profesní etika obsahuje morální normy a hodnoty charakteristické pro danou profesi⁶⁷. Dokument, upravující obecná i konkrétní pravidla práce v jednotlivých organizacích a profesích se nazývá etický kodex. Mezi nejznámější patří etický kodex lékařů tzv. Hippokratova přísaha, novinářů, právníků, hospodářské komory. I další profese se řídí etickým kodexem. V dnešní době není nic neobvyklého, že také některé organizace, sdružení nebo firmy mohou vytvářet kodex pro své zaměstnance. A to buď v závazné (zaměstnanec může dostat při smlouvě kodex k podepsání a na základě jeho porušení mu hrozí výpověď) nebo nezávazné (jejichž dodržování je dobrovolné) for-

⁶⁶ HOSPODÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY. Akční plán boje s korupcí na rok 2018. [online] © 2017-2018 [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <https://www.komora.cz/legislation/16317-akcni-plan-boje-korupci-rok-2018-t-26-10-2017/>

⁶⁷ HERZOGOVÁ, Zuzana. *Policejní etika*. Praha: Tiskárna MV, 2003. s. 51-53

mě. Pomocí těchto kodexů se předchází nezákonnému chování a mohou proto zabránit vzniku okolností, v nichž se mohou vytvářet základy pro korupci⁶⁸.

Základní oblasti etického kodexu:

- ✓ Slušnost a zákonnost
- ✓ Kvalita produktu
- ✓ Konflikty zájmu a jejich řešení
- ✓ Pracovní smlouvy s vztahy na pracovišti
- ✓ Vztahy vně i uvnitř organizace
- ✓ Žádné úplatky za zajištění výhod
- ✓ Cenová politika
- ✓ Ochrana životního prostředí a společenská odpovědnost⁶⁹

Horník a Žufanová⁷⁰ uvádí, že „morální pravidla nejsou, na rozdíl od právních, soudně vymahatelná. Etické kodexy totiž zpravidla navazují na zákony, nejsou však obecně platnými právními předpisy. Jejich porušování není postižitelné soudně, tedy ze strany státu, ale pouze ze strany instituce, v rámci které je konkrétní kodex uplatňován.“

Etický kodex neřeší nečestné chování. Stanovuje však pravidla, které vymezují hranice těm, kteří se k nim dobrovolně přihlásili. Tento dokument nenahrazuje pracovní nebo organizační řád instituce. Jde jen o jeho doplnění a slouží především jako nástroj, který působí proti korupci. Etický kodex musí platit pro všechny složky organizace stejně, bez ohledu na postavení jedince v rámci organizace. Jen za takových podmínek může správně sloužit a je vhodné tento dokument vytvořit. Důvodů pro vytvoření je hned několik. Např. umožňuje upevňovat kulturu organizace, omezuje subjektivitu a nekonzistentnost v rozhodování, poskytuje lepší pohled instituce v očích veřejnosti, pomáhá k vytvoření příjemného pracovního prostředí a brání zneužití moci nadřízeného nad podřízeného atd. Z postojů odborníků vzhledem k etickým kodexům je zřejmé, že ne všichni odborníci souhlasí s jejich užitečností.

⁶⁸ DAVID, Vladislav a Alexandr NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-562-9, s. 56

⁶⁹ HORNÍK, Jan a Hana ŽUFANOVÁ. *Základní minimum o korupci a trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014. ISBN 978-80-7478-531-3, s. 29

⁷⁰ HORNÍK, Jan a Hana ŽUFANOVÁ. *Základní minimum o korupci a trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014. ISBN 978-80-7478-531-3, s. 30

Diskuze o jejich podstatě a významu se vedou od jejich vzniku. Kodexům je vytýkána jejich neúčinnost, jejich slabá vymahatelnost, formalismus a tzv. prázdná slova. Za problémem u etických kodexů je považována nejen jejich obsahová stránka, tak jejich direktivní nařizování. Proto jsou tyto kodexy spíše nadbytečnou podporou a neefektivním rozmělněním právních norem, přičemž přínosnějším by bylo, kdyby místo zavádění zbytečných etických kodexů byly nejdříve upraveny, a tím zefektivněny, právní normy⁷¹.

Ukázka morální a etického kodexu společnosti PONDIOS je součástí přílohy P I.

2.5 Odhalování a vyšetřování korupce

Odhalování a vyšetřování korupce je velmi složité. Jedná se totiž o trestnou činnost s vysokou mírou latence. Ve většině případů existuje pouze vztah mezi korumpujícím a korumpovaným. Ani jedna z těchto stran zpravidla nemá zájem, aby byl tento vztah řešen státní mocí, protože oběma stranám z tohoto vztahu plyne určitá výhoda. Pouze v případech, kdy se tento vztah stává pro jednu ze stran značně nevýhodným, jsou činěna oznámení o podezření ze spáchání trestného činu úplatkářství⁷².

Paměťové stopy, a v menším rozsahu materiální stopy se využívají při odhalování korupčního jednání a vztahů. Dále se prověřují písemnosti, plné moci, smlouvy, dokumenty, sponzorování, provize, dary atd. O tzv. skryté neboli latentní kriminalitě hovoříme, pokud se nezachytí skutečný rozsah kriminality, ale vyjde najevo pouze část, která se stane předmětem trestného stíhání. U společensky méně nebezpečných činů bývá latence vyšší v porovnání s těmi nejzávažnějšími, u kterých je vysoká pravděpodobnost, že vyjdou najevo. Z obecného pohledu můžeme uvést, že velikost latentní kriminality závisí na tzv. kriminální citlivosti společnosti. Což je mez, za kterou občané nebo státní orgány netolerují projevy protispolečenského jednání.

Při zkoumání latentní kriminality se uplatňují tři základní skupiny metod:

- ✓ První skupina metod, je založena na zjišťování deliktů, které uvedou dotazované osoby. Metody jsou založené na anketním šetření u vybraného vzorku populace

⁷¹ DAVID, Vladislav a Alexandr NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-562-9, s. 57-58.

⁷² VANTUCH, Pavel. *Korupce a kriminalita*. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008. ISBN 978-80-87001-09-7 s. 88

prostřednictvím dotazníku, které jsou anonymní. Respondenti v dotaznících uvádějí a přiznají delikty, které spáchali, ale nebere se zřetel, zda vyšly najevo či nikoliv.

- ✓ Druhá skupina metod, metody jsou založeny na zjišťování počtu osob, které se v daném období staly obětí některého trestného činu. Zjištěné počty se porovnávají s údaji bezpečnostních orgánů. Tyto metody zkoumání mají větší vypovídající hodnotu, ale nesmíme opomenout skutečnost, že ne všechny trestné činy mají konkrétní oběť a poškození si mnohokrát ani neuvědomují, že se stali obětí trestného činu.
- ✓ Třetí skupina metod, spočívá v usuzování na rozsah latentní zločinnosti z existence podmínek, které mají nepochybně vliv na výskyt kriminality⁷³.

Dle Brabce⁷⁴ „Vyhledávání dle latentní hospodářské kriminality vyžaduje dle pohledu

- ✓ Zjištění, že je páchána hospodářská (ekonomická) kriminalita
- ✓ Zjištění charakteru takto páchané hospodářské kriminality
- ✓ Zjištění a zajištění stop a dalších důkazů
- ✓ Zjištění pachatele trestného činu
- ✓ Zabránění, pokud je to možné, dokonání trestného činu
- ✓ Předání případu orgánům PČR a spolupráce s nimi na dokazování.“

Korupce bývá jednou z metod organizovaného zločinu. Konrád⁷⁵ „Organizovaná kriminalita je nejvyšším typem skupinové trestné činnosti, tj. kriminality páchané úmyslně více než dvěma osobami.“ Z tohoto důvodu lze existenci různých forem korupčního jednání nebo zneužití pravomoci u organizovaného zločinu pravidelně očekávat. Do hospodářské kriminality se zařazují delikty související s korupcí, delikty porušující hospodářskou věrnost, např. zpronevěra, zneužití zmocnění plné moci, poskytnutí neoprávněných výhod konkurenci, korupce zaměstnanců, vyplácení neoprávněných mezd⁷⁶.

Při odhalování a dokumentaci korupčních deliktů se používá ve většině západoevropských zemí řada metod. Metody se neliší svým účelem, ale liší se právní úpravou a technickou úrovní, kterou jsou realizovány. Použití technických prostředků pro sledování osob a vyu-

⁷³ KUČHTA, Josef a kol.. *Kriminologie I. část*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1999. ISBN 80-210-2204-3. s. 22-23

⁷⁴ BRABEC, František. *Ochrana bezpečnosti podniku*. Praha: Eurounion s.r.o. 1996. ISBN 80-85858-29-0, s. 169

⁷⁵ KONRÁD, Zdeněk a kol. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. Praha: PA ČR. 1999. ISBN 80-7251-023-1, s. 194

⁷⁶ KUČHTA, Josef a kol. *Kriminologie II část*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1999. ISBN 80-210-2204-3, s. 86

žití skrytých agentů a informátorů je velmi diskutované téma. V západní Evropě se velmi liší právní úpravy týkající se sledování osob a využití skrytých agentů a informátorů. Zvláštní zákony týkající se této oblasti má Německo, Nizozemsko, Řecko, Švýcarsko a Lucembursko. Všeobecné kompetence policie upravené v zákoně o policii má Rakousko⁷⁷.

Podle poznatků zpravodajských služeb je možné za významnou bezpečnostní hrozbu označit rostoucí propojení podnikatelských a jiných subjektů se zvolenými politiky či jmenovanými úředníky ve významných státních a zákonodárných orgánech. Této taktice organizovaného zločinu a metodám její realizace je třeba čelit efektivním využíváním operativních prostředků, které má Policie ČR k dispozici, včetně účinného používání agentů. Kromě již zmíněného použití agenta, zařazuje zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) mezi operativně pátrací prostředky také předstíraný převod a sledování osob a věcí (§158b odst. 1 TrŘ). Zákonem č. 459/2011 Sb. byl s účinností od 1. ledna 2012 novelizován trestní řád. Mimo jiné došlo ke změně v ustanovení o odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu (§ 88 odst.1 a 9 TrŘ) a v ustanovení o použití agenta (§158e odst. 1TrŘ). Touto novelou došlo k možnosti využití těchto institutů na širší okruh trestných činů tím, že se změnila podmínky pro jejich využití tak, že je lze použít v řízení o zločinech s horní hranicí trestní sazby nejméně 8 let (předešlá úprava umožňovala použití v řízení o zvláště závažných zločinech)⁷⁸.

⁷⁷ DAVID, Vladislav a Alexandr NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-562-9, s. 283

⁷⁸ VANTUCH, Pavel. *Korupce a kriminalita*. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008. ISBN 978-80-87001-09-7 s. 98-106

2.5.1 Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV

Obr. 1. Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV

„Útvar odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování (dále jen ÚOKFK SKPV) byl zřízen dne 15. března 2003 nařízením Ministerstva vnitra č. 71/2001 jako útvar s působností na celém území České republiky, který se věnuje prověřování a vyšetřování nejzávažnějších forem trestné činnosti (hospodářské, finanční a korupce). Nahradil tak dva zaniklé útvary, Úřad finanční kriminality a ochrany státu SKPV a Útvar pro odhalování korupce a závažné hospodářské trestné činnosti (dříve SPOK).“

Cílem vzniku ÚOKFK SKPV bylo vytvoření vysoce specializované, odborně zdatné, maximálně flexibilní, mobilní a morálně silně odolné policejní složky zaměřené na boj s nejnebezpečnějšími formami korupce, závažné hospodářské a finanční kriminality. ÚOKFK SKPV se dále věnuje zajišťování výnosů z trestné činnosti a majetku pachatelů pro náhradu škod a případný trest propadnutí majetku nebo věci. Rovněž spolupracujeme se zahraničními policejními složkami v oblasti společných vyšetřovacích týmů či v rámci mezinárodní právní pomoci. ÚOKFK SKPV dále plní funkci ARO (ASSET RECOVERY OFFICE) za ČR, tedy funkci Úřadu pro dohledávání majetku pocházejícího z trestné činnosti.

Po zrušení Útvaru odhalování nelegálních výnosů a daňové kriminality (tzv. FIPO) přešla od 1. ledna 2007 část pracovníků FIPO na ÚOKFK SKPV, čímž se do funkční příslušnosti

našeho útvaru vrátila problematika praní peněz, výnosů z trestné činnosti a daňové kriminality⁷⁹.

⁷⁹ POLICIE ČR. ÚOKFK SKPV. [online] © 2018 [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/uokfk-skpv-utvar-odhalovani-korupce-a-financni-kriminality-skpv.aspx>

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 MÍRA KORUPCE

Jelikož je korupce nedostatečně průhledným jevem a vyskytuje se v různých podobách, není jednoduché určit její míru. Míra korupce je velmi těžko měřitelná, protože je důležité do ní zahrnout i jiné faktory, např. frekvence a částka úplatku. Důležitou roli při měření korupce má veřejnost a občané. Měření hladiny korupce je náročnější v porovnání se sledováním vnímání korupce a hlavně proto se používají průzkumy veřejného mínění. V metodikách měření se většinou kombinují kardinální a měkká data. Jako zdroje slouží statistické databáze, expertní hodnocení, šetření v rámci firem a obyvatelstva.

3.1 Rozdělení měření korupce podle způsobu sběru a vyhodnocení dat

3.1.1 Expertní hodnocení

Vyjadřuje názory expertů. Patří sem např. konzultanti mezinárodních institucí, ratingové agentury.

A) Index globální integrity (GII)

Neboli The Global Integrity Index, hodnotí od roku 2004 účinnost, existenci a celkový přístup občanů k antikorupčním opatřením na národní úrovni. Hodnocení probíhá na roční bázi. Index spíše zkoumá zadávání veřejných zakázek, střet zájmů, svobodu sdělovacích prostředků než měření korupce⁸⁰.

B) Governance Matters (GM)

GM je dlouholetým projektem světové banky mapující vývoj indikátorů správy. Jedná se o souhrnný Index GM slučující Governance Matters a Worldwide Governance Indicators (WGI). WGI se skládá z šesti kompozitních ukazatelů, Hlas a zodpovědnost, Politická stabilita a absence násilí, Účinnost neboli efektivita vlády, Regulátor kvality, Právní stát, Kontrola korupce⁸¹.

C) Hodnocení kompozitní výkonnosti země (CCPR)

Metodika používaná Asijskou světovou bankou pro rozdělování svých fondů.

D) Hodnocení politiky a institucí (CPIA)

⁸⁰ Global Integrity. About us [online]. 2015 [cit. 2015-10-12]. Dostupné z: <https://www.globalintegrity.org/about/>

⁸¹ The Worldbank Group. Worldwide Governance Indicators [online]. 2015 [cit. 2015-10-13]. Dostupné z : <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home>

Pro Mezinárodní asociaci pro rozvoj (IDA) provádí hodnocení Světová banka od roku 1980. CPIA posuzuje vývoj politického a institucionálního rámce pro snížení chudoby, udržitelný růst a zdali byla rozvojová pomoc poskytnutá IDA efektivně využita.

E) International Country Risk Guide (ICRG)

Studii zpracovává od roku 1980 organizace Political Risk Services. Zahrnuje 140 států a pravidelně jednou měsíčně se aktualizuje. ICRG stanovuje politická rizika spojená s korupcí v dané zemi⁸².

3.1.2 Složené indexy

Indexy vznikají z několika již existujících indikátorů korupce (Corruption Perception Index). Výhoda je ve větším rozsahu informací a eliminujících se odchylek výsledků.

Index vnímání korupce (CPI). Index se aktualizuje 1x ročně a je zaměřen na korupci ve veřejné správě. Vychází z výsledků více průzkumů⁸³.

3.1.3 Kardinální odhady rozsahu korupce

Zpravidla se jedná o poměr obchodních případů spojených s úplatky státním úředníkům. Průzkumy se získávají z tzv. „tvrdých dat“.

A) Index ekonomické svobody (IEF)

Index of Economic Freedom, je sestaven na základě deseti různých kritérií, ovlivňujících ekonomickou svobodu sledovaných států. Do kritérií patří např. svoboda podnikání, svoboda obchodu, vlastnická práva, vlastnická svoboda, měnová svoboda⁸⁴.

B) Index V4

Speciální index V4 sestavila TI pro Visegrádskou čtyřku. Index porovnává funkčnost a uplatňování protikorupčních nástrojů v zemích Visegrádské čtyřky. Výzkum

⁸² PUTRYK, MARIA. *Fenomén korupce Metody měření*. Diplomová práce. Praha: VŠE v Praze, 2015. s. 29-32

⁸³ DAVID, Vladislav a Alexandr NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-562-9, s. 40

⁸⁴ DAVID, Vladislav a Alexandr NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-562-9, s. 66.

se zaměřuje na zadávání veřejných zakázek, interní audit a kontrolní mechanismy, etické kodexy, střety zájmu a informační otevřenost veřejné správy a přístup k informacím veřejnosti⁸⁵.

3.1.4 Průzkumy veřejného mínění

Jedná se o subjektivní pohled respondentů (Global Corruption Barometr).

⁸⁵ Transparency International. *Post-communist institutions failing to stop corruption in Visegrad countries*. [online]. Publikováno: 2012 [cit. 2015-8-15]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/post-communistinstitutions-failing-stop-corruption-in-viseg/>

4 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ VNÍMÁNÍ KORUPCE

V rámci praktické části diplomové práce výzkumného šetření byl zpracován dotazník, který je součástí přílohy. Výzkumná metoda byla realizována pomocí kvantitativního výzkumu. Pro tuto práci byl vytvořen speciální dotazník v tištěné, ale i elektronické podobě. Cílem dotazníku bylo odhalit sklon respondentů ke korupci a současný stav vnímání korupce širokou veřejností. Kterou z oblastí zasahuje korupce nejvíce a který ze sektorů je zasažen ve větší míře. Z toho důvodu jsem vzorek respondentů rozdělil přesně na polovinu podle toho, jestli pracují ve veřejné nebo soukromé sféře.

Dotazník měl standardizovanou formu a obsahoval 16 otázek. V standardizovaném typu dotazníku je daný seznam uzavřených otázek. Na uzavřené otázky respondenti odpovídají pevně danými odpověďmi. Na každou otázku bylo možné vybrat jednu z variant nabízených možností. Výsledky odpovědí respondentů mohou být z takového typu dotazníku jednoduše vyhodnoceny a porovnány. Vzor dotazníku je součástí přílohy P II. Aby každý z respondentů mohl svobodně odpovědět a vyjádřit se, byl dotazník anonymní.

4.1 Charakteristika vybraného vzorku respondentů

Dotazníkové šetření vyplnilo 160 respondentů, z toho 80 respondentů bylo zaměstnaných v soukromém sektoru (zdravotnictví, farmacie, stavebnictví, obchod) a druhá polovina respondentů byla zaměstnána v sektoru veřejném (školství, úřad, výzkumná instituce). Vzhledem k porovnávání mužů a žen z pohledu korupčního jednání ze statistik PČR, kde se jednoznačně ve větší míře podílejí muži na korupční trestné činnosti, jsem v dotazníku nerozlišoval odpovědi dle pohlaví. V dotazníkovém šetření bylo osloveno 77 žen a 83 mužů.

V dotazníkovém šetření jsem se zaměřil na skupinu středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaných osob. 58 respondentů mělo středoškolské vzdělání a 102 vysokoškolské. 98 mužů a žen, kteří odpověděli na dotazník, byly ve věku 40 až 55 let a 62 mužů a žen ve věku 28 až 40 let. Záměrně jsem se zaměřil na skupinu pracujících osob v produktivním věku.

4.2 Výsledky dotazníku

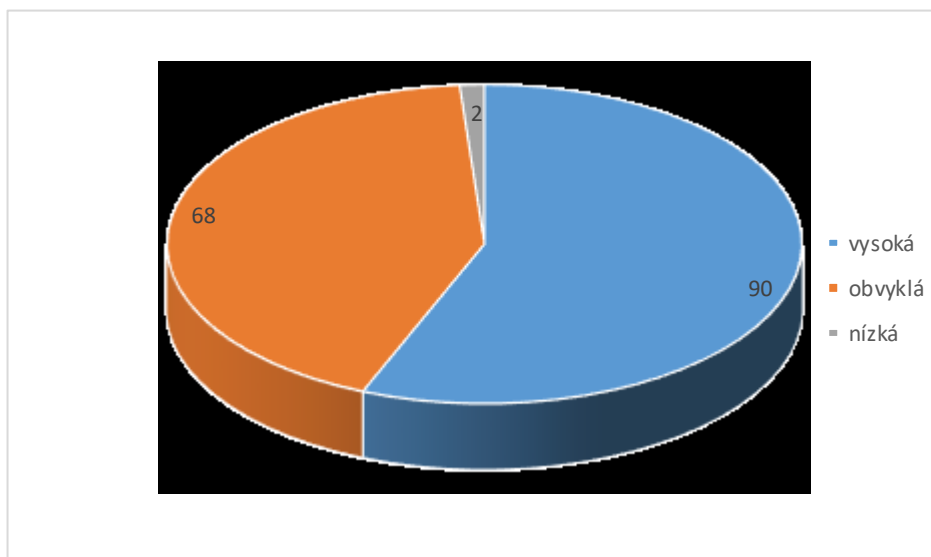
Výsledky odpovědí z dotazníku jsem zpracoval do tabulek. V tabulkách jsou uvedené počty k jednotlivým odpovědím a počty odpovědí v %. Pro lepší přehlednost je každá otázka

doplněna porovnávacím výsečovým grafem, kde jednotlivé barvy výsečí grafů jsou přiřazeny jednotlivým odpovědím.

Otázka č. 1: Jak vnímáte stav korupce v ČR?

Tab. 4. Výsledky odpovědí na otázku č. 1

Odpověď	Počet odpovědí	Počet odpovědí v %
vysoký	90	56 %
obvyklý	68	43 %
nízký	2	1 %

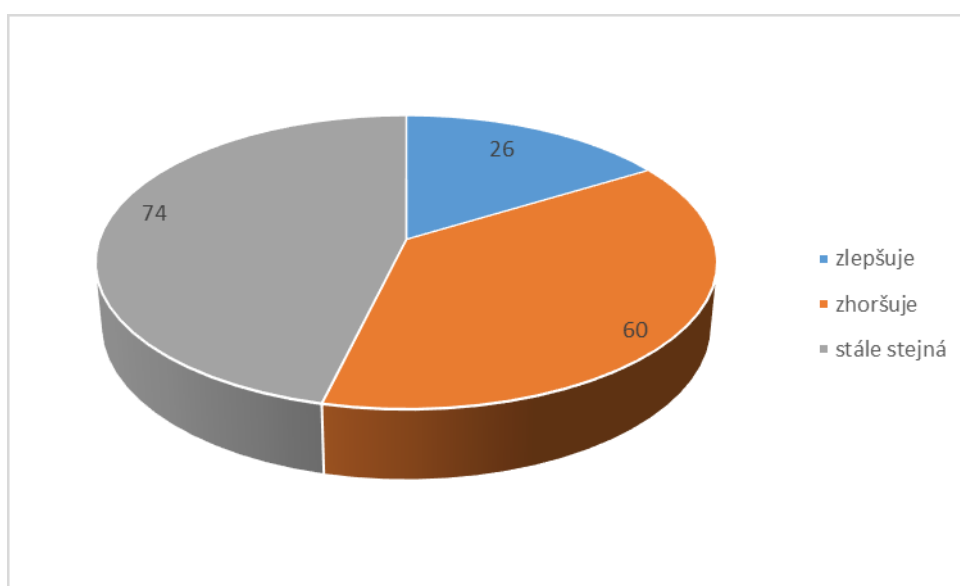

Obr. 2. Porovnání výsledků odpovědí na otázku č. 1

Míra vnímání korupce je vysoká. Pouze 2 respondenti odpověděli, že vnímají stav korupce v ČR jako nízký, což je 1 %. Nadpoloviční většina 56 % vnímá stav korupce jako vysoký. Pro 43 % dotazovaných je vnímání korupce obvyklé.

Otázka č. 2: Myslíte, že se situace korupce v ČR?*Tab. 5. Výsledky odpovědí na otázku č. 2*

Odpověď	Počet odpovědí	Počet odpovědí v %
zlepšuje	26	16 %
zhoršuje	60	38 %
stále stejná	74	46 %

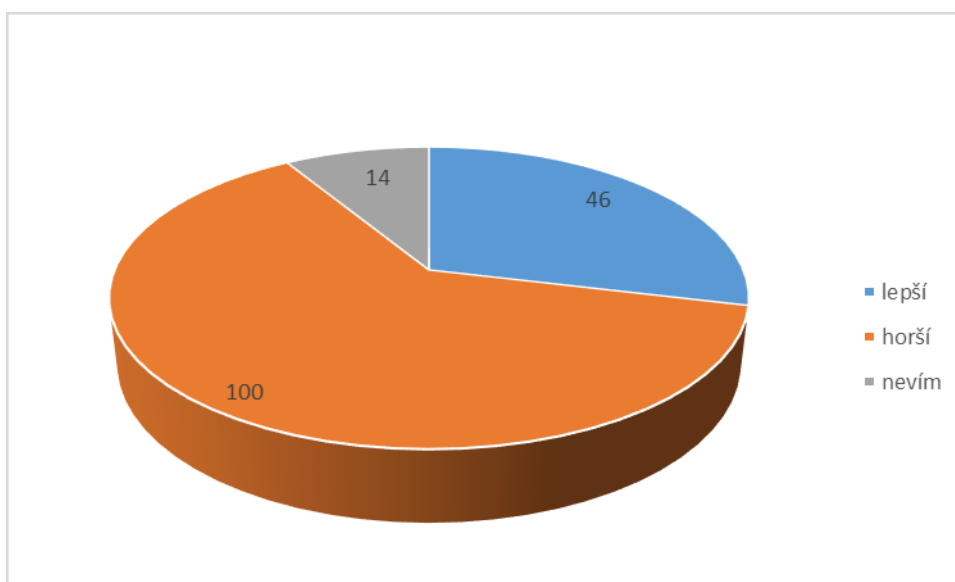
Obr. 3. Porovnání výsledků na otázku č. 2

Oslovení lidé nepozorují žádné zlepšení. 74 % respondentů si myslí, že situace v ČR je stále stejná a nedochází ke zlepšení. Zlepšení situace vnímá pouze 16 % osob, 46 % osob uvádí, že dochází ke zhoršování situace.

Otázka č. 3: Je v dnešní době stav korupce horší nebo lepší v ČR, v porovnání s dobou před rokem 1990?

Tab. 6. Výsledky odpovědí na otázku č. 3

Odpověď	Počet odpovědí	Počet odpovědí v %
lepší	46	29 %
horší	100	63 %
nevím	14	9 %

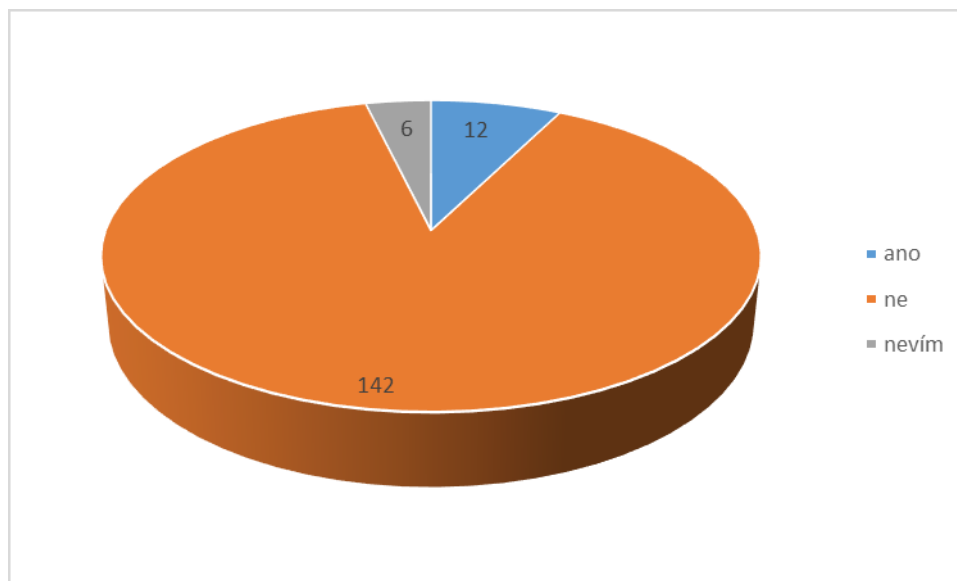
Obr. 4. Porovnání odpovědí na otázku č. 3

Co se týče srovnání předrevolučního období a období po roce 1989 v ČR, mají respondenti v 63 % jasnou představu, že dnes žijeme ve více zkorumpovaném prostředí.

Otázka č. 4: Bojuje vláda s korupcí dostatečně?

Tab. 7. Výsledky odpovědí na otázku č. 4

Odpověď	Počet odpovědí	Počet odpovědí v %
ano	12	8 %
ne	142	89 %
nevím	6	4 %

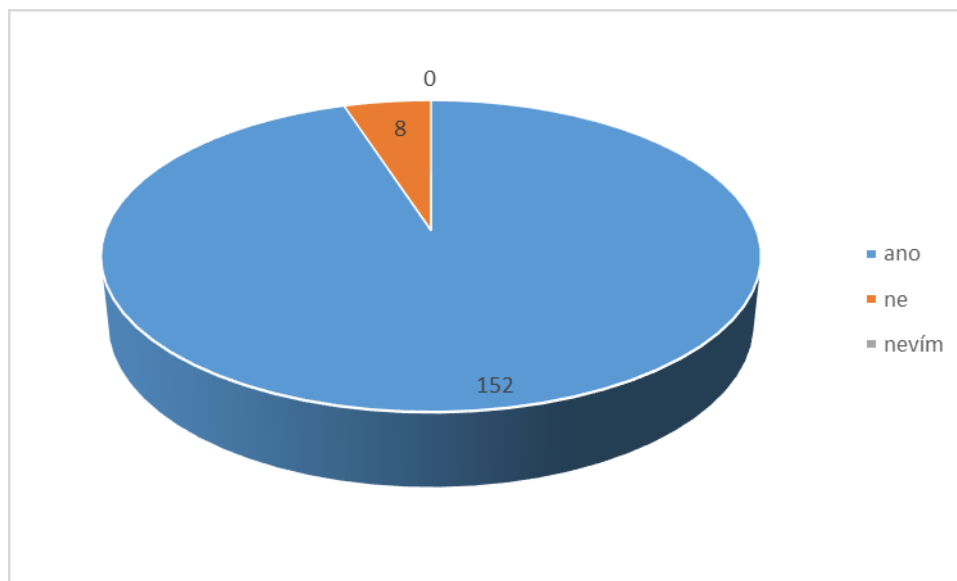
Obr. 5. Porovnání odpovědí na otázku č. 4

Drtivá většina (89 %) respondentů si myslí, že vláda bojuje nedostatečně s korupcí. Jen 12 (8%) dotázaných z celkového počtu 160 vnímá boj s korupcí jako dostatečný.

Otázka č. 5: Domníváte se, že korupcí jsou zatížena nejvyšší patra politiky?

Tab. 8. Výsledky odpovědí na otázku č. 5

Odpověď	Počet odpovědí	Počet odpovědí v %
ano	152	95 %
ne	8	5 %
nevím	0	0 %

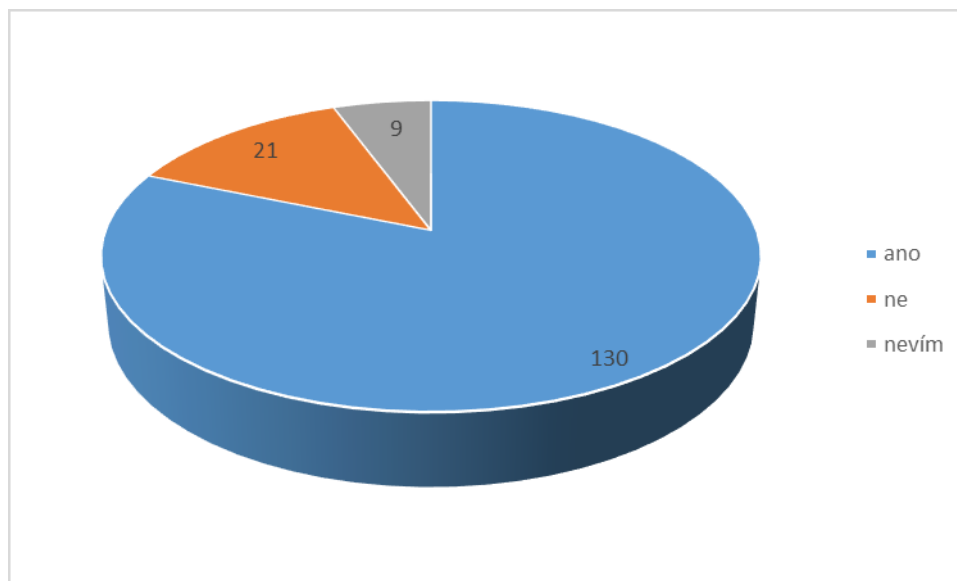
Obr. 6. Porovnání odpovědí na otázku č. 5

Na tuto otázku se v odpovědích shodlo nejvyšší procento lidí. Téměř všichni (95 %) oslovených respondentů bere nejvyšší patra politiky, jako velmi zatížená korupcí.

Otázka č. 6: Je zapotřebí přijmout nové, přísnější protikorupční zákony a opatření?

Tab. 9. Výsledky odpovědí na otázku č. 6

Odpověď	Počet odpovědí	Počet odpovědí v %
ano	130	81 %
ne	21	13 %
nevím	9	6 %

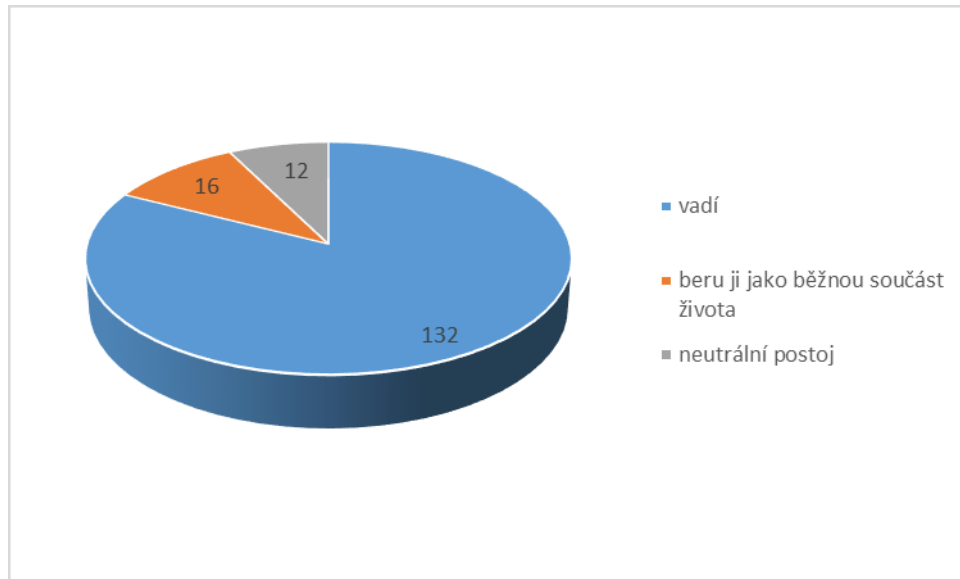
Obr. 7. Porovnání odpovědí na otázku č. 6

Odpovědi na tuto otázku částečně korespondují s předešlou otázkou, protože 81 % lidí je pro, aby se přijaly nové zákony a protikorupční opatření, vzhledem k mínění o zkorumpovanosti nejvyšších pater politiky.

Otázka č. 7: Vám osobně korupce vadí nebo ji berete jako nedílnou součást života?

Tab. 10. Výsledky odpovědí na otázku č. 7

Odpověď	Počet odpovědí	Počet odpovědí v %
vadí	132	83 %
beru ji jako běžnou součást života	16	10 %
neutrální postoj	12	8 %

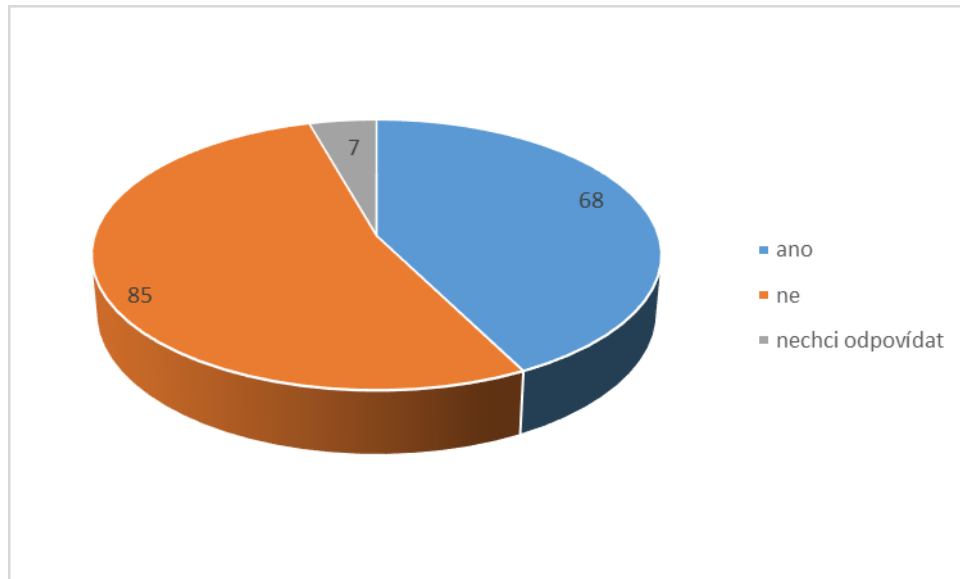
Obr. 8. Porovnání odpovědí na otázku č. 7

Naprostá většina (83 %) dotázaných se shodla, že jim korupce vadí. Pouze 10 % jí bere jako nedílnou součást života.

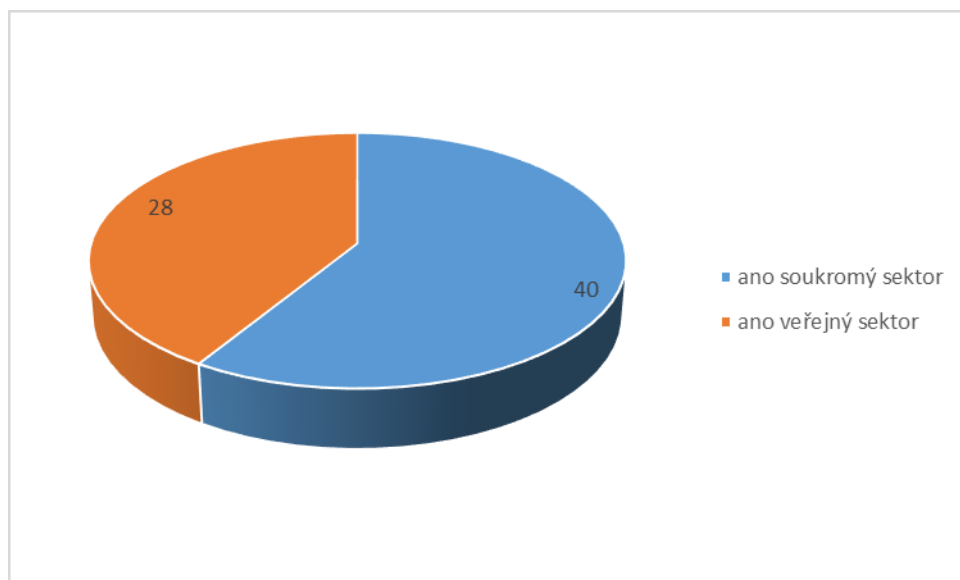
Otázka č. 8: Dal (a) jste někdy úplatek nebo drobnou pozornost?

Tab. 11. Výsledky odpovědí na otázku č. 8

Odpověď	Počet odpovědí	Počet odpovědí v %	Počet odpovědí osoby ze soukromého sektoru	Počet odpovědí osob z veřejného sektoru
ano	68	43 %	40	28
ne	85	53 %	38	47
nechci odpovídat	7	4 %	2	5

Obr. 9. Porovnání odpovědí na otázku č. 8

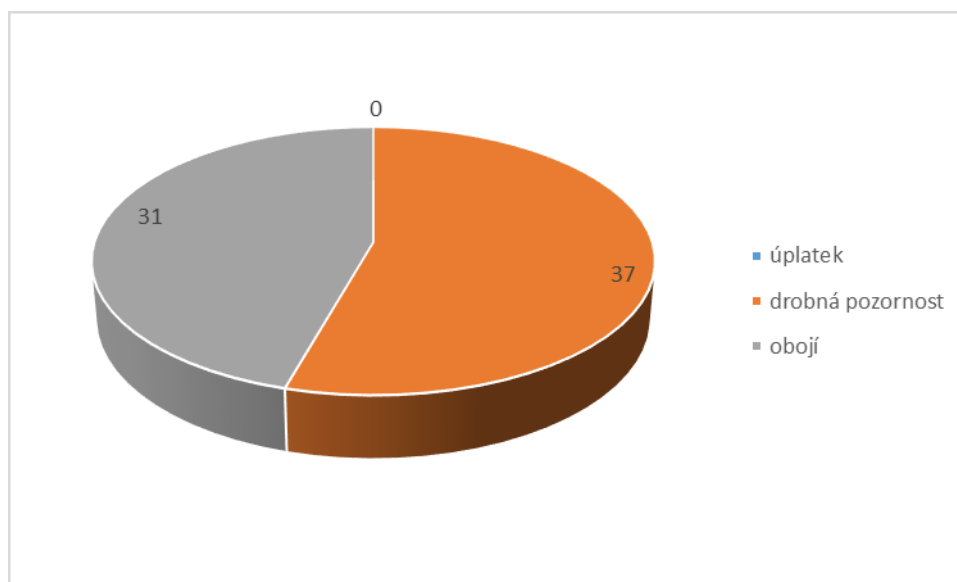
Obr. 10. Porovnání odpovědí ano na otázku č. 8

Tato otázka byla vyhodnocena z celkového počtu dotazovaných 160 a z kladných odpovědí byla udělána analýza dle rozdělení osob pracujících ve veřejném a soukromém sektoru. 53 % osob úplatek neposkytlo, 43 % respondentů úplatek dalo a 7 dotázaných odmítlo odpovídat. Z 68 kladných odpovědí poskytlo úplatek 40 osob ze soukromého sektoru a 28 osob ze sektoru veřejného.

Otázka č. 9: Pokud jste v předešlé otázce odpověděl (a) ano, byl to úplatek nebo spíš drobná pozornost?

Tab. 12. Výsledky odpovědí na otázku č. 9

Odpověď	Počet odpovědí	počet odpovědí v %
úplatek	0	0 %
drobná pozornost	37	54 %
obojí	31	46 %

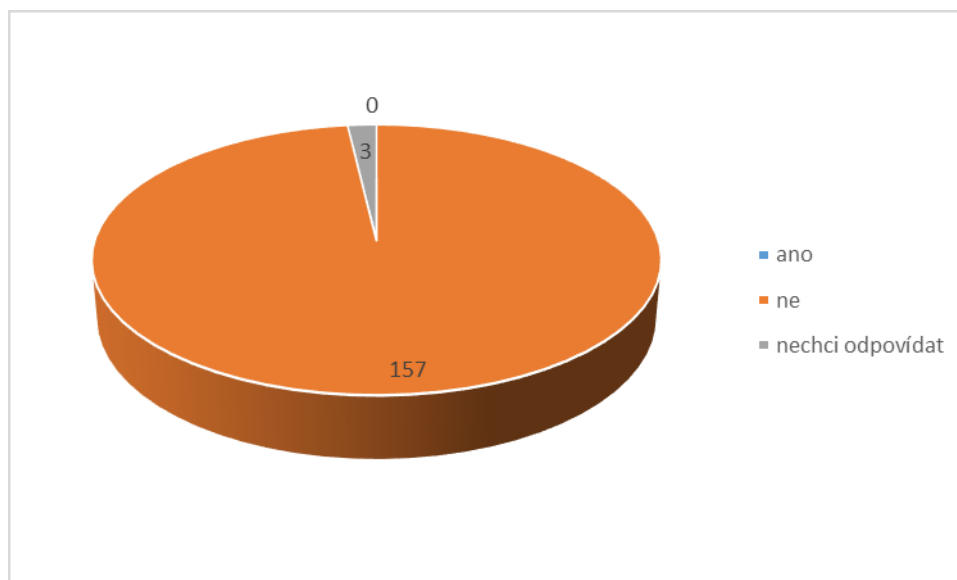

Obr. 11. Porovnání odpovědí na otázku č. 9

37 dotazovaných poskytla úplatek, který berou jako drobnou pozornost. S malým rozdílem je odpověď respondentů, že poskytli drobnou pozornost i úplatek. Velmi zajímavé je, že lidé, kteří poskytli úplatek, zároveň poskytli i drobnou pozornost a žádný z dotazovaných nedal pouze úplatek.

Otázka č. 10: Zkoušel (a) jste někdy uplatit policistu při silniční kontrole?*Tab. 13. Výsledky odpovědí na otázku č. 10*

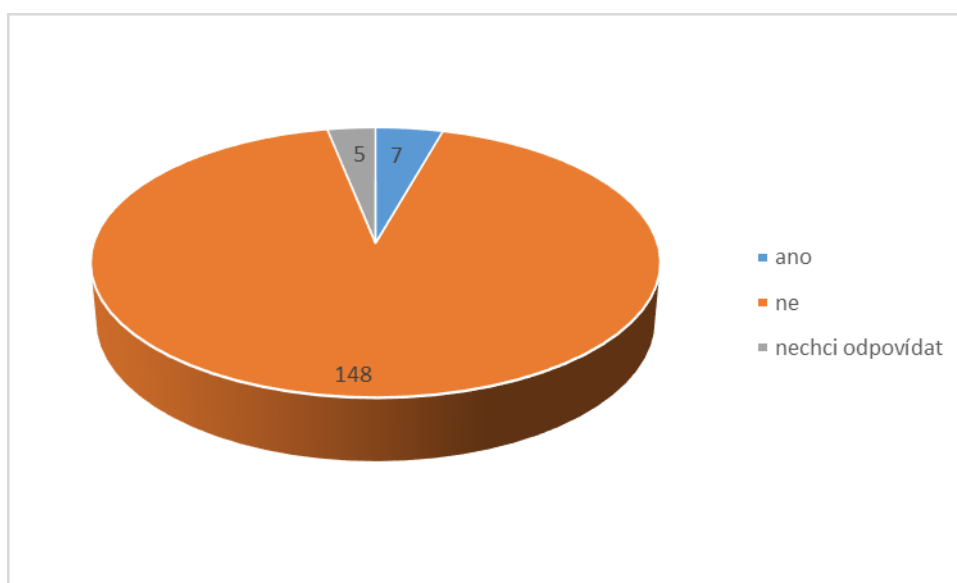
Odpověď	Počet odpovědí	Počet odpovědí v %
ano	0	0 %
ne	157	98 %
nechci odpovídat	3	2 %

Obr. 12. Porovnání odpovědí na otázku č. 10

Velmi pozitivní je, že téměř většina (98 %) osob nikdy nenabídla policistovi úplatek při silniční kontrole. Zbývá 2 % tvoří odpovědi lidí, kteří na danou otázku neodpověděli.

Otázka č. 11: Dal (a) jste někdy úplatek úředníkovi?*Tab. 14. Výsledky odpovědí na otázku č. 11*

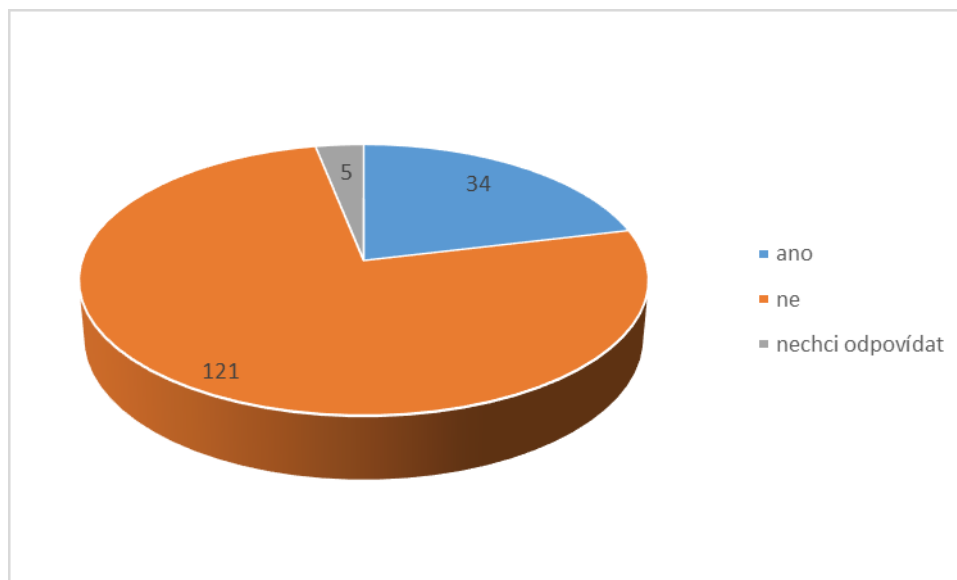
Odpověď	Počet odpovědí	Počet odpovědí v %
ano	7	4 %
ne	148	93 %
nechci odpovídat	5	3 %

Obr. 13. Porovnání odpovědí na otázku č. 11

Další pozitivní trend se objevil u otázky uplácení úředníků. Pouze 7 osob, což jsou 4 %, poskytlo úplatek. 93 % dotazovaných úředníky neuplácelo.

Otázka č. 12: Dal (a) jste někdy úplatek doktorovi v soukromé ambulanci nebo v nemocnici?*Tab. 15. Výsledky odpovědí na otázku č. 12*

Odpověď	Počet odpovědí	Počet odpovědí v %
ano	34	21 %
ne	121	76 %
nechci odpovídat	5	3 %

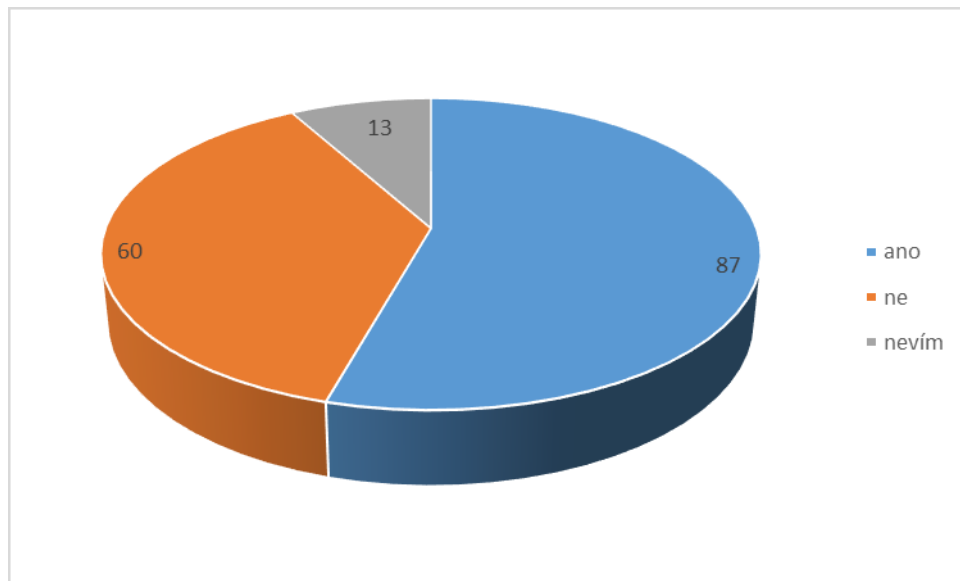
Obr. 14. Porovnání odpovědí na otázku č. 12

Celkově 34 osob ze 160 poskytlo úplatek lékaři, což je 21 %. 74 % dotazovaných úplatek lékaři neposkytlo.

Otázka č. 13: Znáte konkrétní případ korupce ze svého okolí, okruhu své rodiny či známých?

Tab. 16. Výsledky odpovědí na otázku č. 13

Odpověď	Počet odpovědí	Počet odpovědí v %
ano	87	54 %
ne	60	38 %
nevím	13	8 %

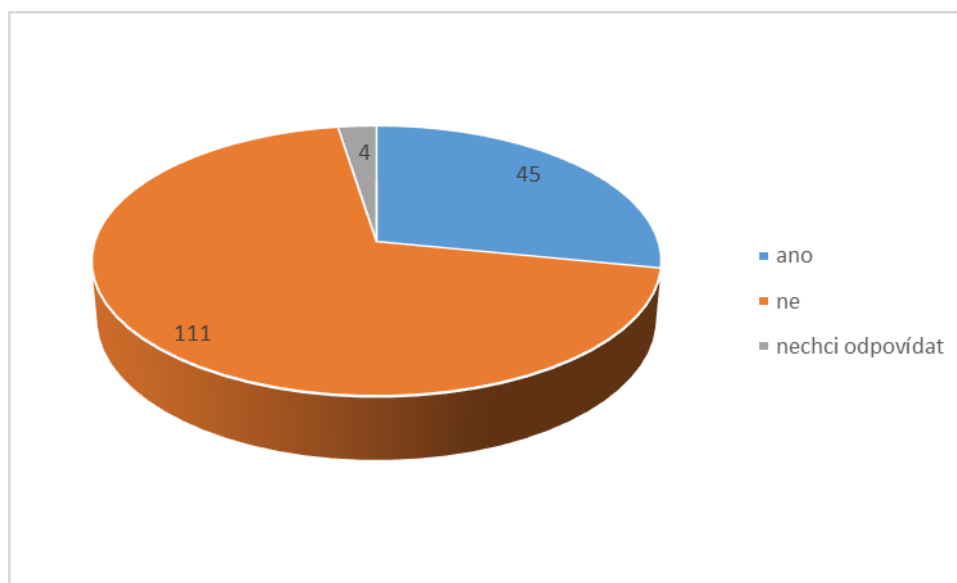
Obr. 15. Porovnání odpovědí na otázku č. 13

Polovina lidí (53 %) uvedla, že zná konkrétní případ korupce ze svého okolí a 38 % nezná žádný takovýto případ.

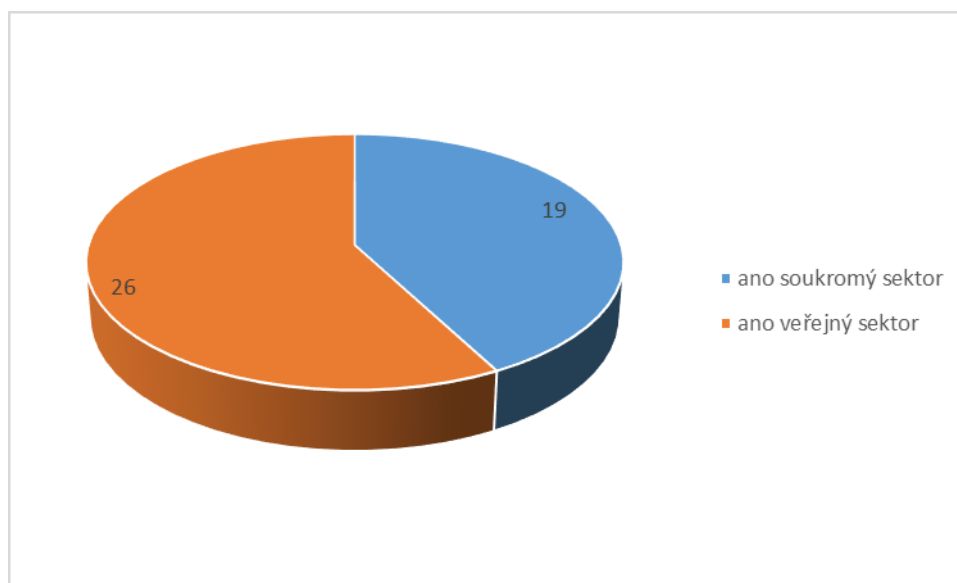
Otázka č. 14: Nabídl vám někdo úplatek?

Tab. 17. Výsledky odpovědí na otázku č. 14

Odpověď	Počet odpovědí	Počet odpovědí v %	Počet odpovědí osoby ze soukromého sektoru	Počet odpovědí osob z veřejného sektoru
ano	45	28 %	19	26
ne	111	69 %	60	51
nechci odpovídat	4	3 %	3	1

Obr. 16. Porovnání odpovědí na otázku č. 14

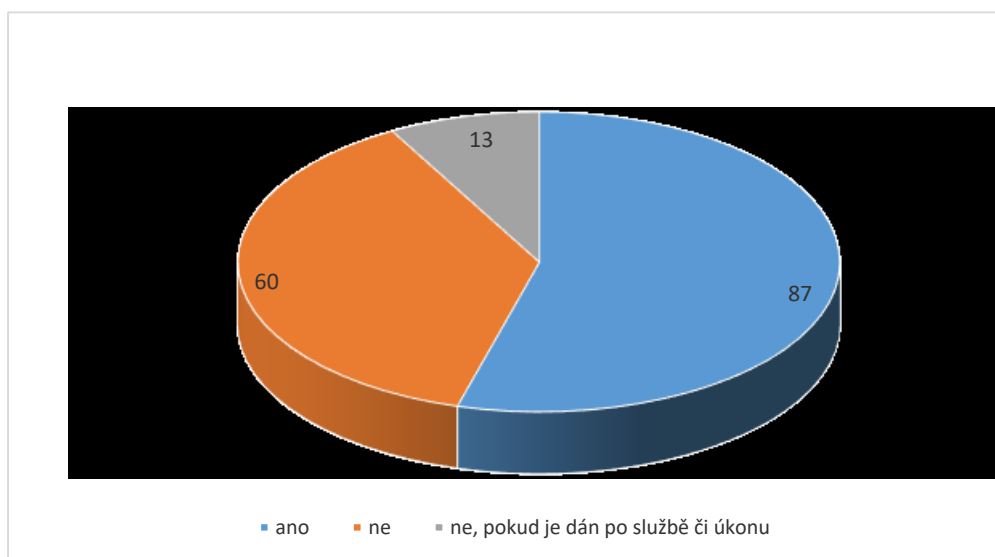

Obr. 17. Porovnání odpovědí ano osob z veřejného a soukromého sektoru

Daný graf nám ukazuje, že víc jak polovině respondentům byl nabídnut úplatek. Ve větší míře byl nabízen úplatek osobám ve veřejném sektoru.

Otázka č. 15: Vnímáte lahev alkoholu, bonboniéru, čokoládu apod. jako úplatek?*Tab. 18. Výsledky odpovědí na otázku č. 15*

Odpověď	Počet odpovědí	Počet odpovědí v %
ano	87	54 %
ne	60	38 %
ne, pokud je dán po službě či úkonu	13	8 %

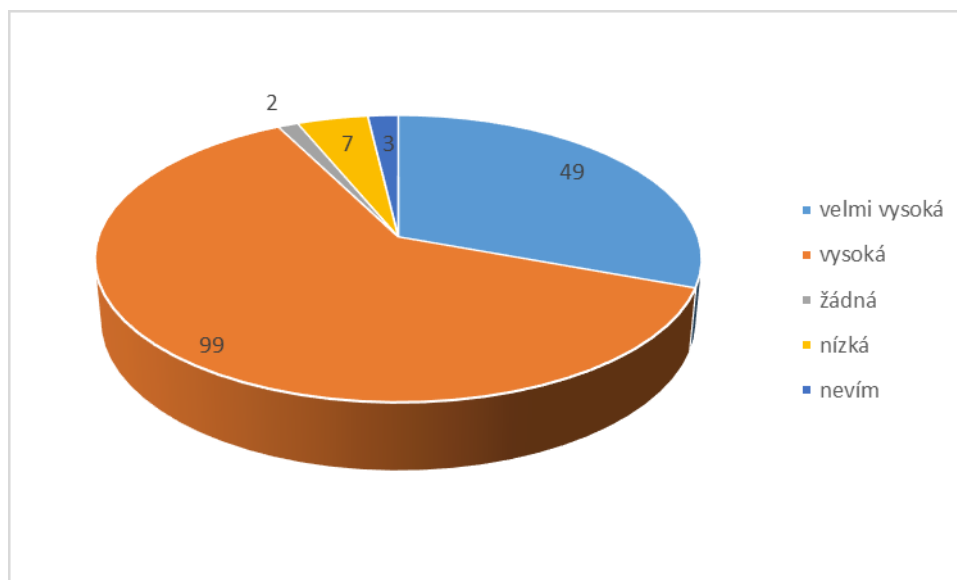
Obr. 18. Porovnání odpovědí na otázku č. 15

54 % dotazovaných vnímá lahev alkoholu, bonboniéru či čokoládu jako úplatek. Pouze 8 % nevnímá tyto prostředky jako úplatek, pokud jsou poskytnuty jako forma poděkování.

Otázka č. 16: Jaká je míra negativního vlivu korupce na společnost?

Tab. 19. Výsledky odpovědí na otázku č. 16

Odpověď	Počet odpovědí	Počet odpovědí v %
velmi vysoká	49	31 %
vysoká	99	62 %
žádná	2	1 %
nízká	7	4 %
nevím	3	2 %

Obr. 19. Porovnání odpovědí na otázku č. 16

99 oslovených lidí (62 %) vnímá, že má korupce negativní vliv na společnost vysoký a 31 % jako velmi vysoký. Odpověď, že má korupce vliv na společnost žádnou, nízkou nebo nevím zvolilo jen 12 respondentů.

4.3 Zhodnocení výsledků dotazníkového šetření

Z výsledků odpovědí dotazníkového šetření je patrné, že společnost vnímá stav korupce jako vysoký. Podíl na tom mohou mít korupční kauzy, které nám téměř každý den zprostředkovávají média. Ryska a Průša uvádí, „Některým novinářům, politikům a aktivistům

se podařilo přesvědčit velkou část naší veřejnosti o dvou věcech, že korupce je naším největším současným problémem a že je způsobena mimořádně nemorálním chováním politiků, úředníků a podnikatelů. Zcela zásadní je, že se problém korupce podařilo personifikovat⁸⁶.”

I přes to, že jsou poskytovány informace o korupci a zavedená nová protikorupční opatření do praxe (např. registr konečných vlastníků, novelizace střetu zájmů, úprava financování politických stran, regulace hazardu) a zlepšování umístění ČR v žebříčku CPI zveřejňována IT 2017⁸⁷, nevidí v ČR většina respondentů z dotazníkového šetření zlepšení situace korupce. Aby se situace zlepšila, domnívají se, že je důležité přijmout nové přísnější protikorupční zákony a opatření.

Zlepšení situace týkající se korupčního jednání nespatřují respondenti ani v porovnání s obdobím před rokem 1990. Ale v době socialismu byla velká snaha o ututlání korupce a veřejnosti byla prezentována absence korupce⁸⁸. Výsledky otázky na porovnání doby před rokem 1990 a současnosti z pohledu korupce mohou být také zkresleny i věkovou skupinou respondentů, kteří si dobu před revolucí nepamatují nebo ji nezažili.

Dotazovaní vnímají boj vlády proti korupci jako nedostatečný. 152 respondentů ze 160 možných se domnívá, že korupcí jsou zasažena nevyšší patra politiky. Za tímto velmi vysokým číslem zřejmě stojí korupční skandály politiků a pocity lidí, že politici v rámci svého prospěchu ani nechtějí proti korupci dostatečně bojovat.

Najít hranici mezi úplatkem a darem je velmi obtížné. Musíme brát zřetel na variabilitu a charakter předmětu a konkrétní situaci, za které je dar nebo úplatek přijímán. Pokud si společnost vezme za své, že je nepřístupné poskytovat jakékoliv, byť nepatrné výhody, bylo by možné za trestné činy považovat i neoprávněné požitky minimální hodnoty (lahev vína, čokoláda, bonboniéra atd.)⁸⁹. Tyto požitky více než polovina respondentů za formu úplatku

⁸⁶ RYSKA, Pavel a Jan PRŮŠA. *Korupce ekonomie vs. mýty*. Praha: Institut Václava Klause, 2014. ISBN 978-80-87806-03-6, s. 13

⁸⁷ TRANSPARENCY INTERNATIONAL *Hodnocení České republiky v Indexu vnímání korupce (CPI) 2013* [online], 2012. [2018-04-28]. Dostupné <https://www.transparency.cz/cpi2017/>

⁸⁸ HORNÍK, Jan a Hana ŽUFANOVÁ. *Základní minimum o korupci a trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014. ISBN 978-80-7478-531-3, s. 68

⁸⁹ HORNÍK, Jan a Hana ŽUFANOVÁ. *Základní minimum o korupci a trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014. ISBN 978-80-7478-531-3, s. 44

nepovažuje. Polovina respondentů, kteří odpověděli, že dali úplatek, poskytli drobnou pozornost i úplatek.

Naprosté většině dotázaných korupce vadí, ale i přes to poskytli drobnou pozornost nebo úplatek. Jedná se většinou o malou korupci, která je běžnou součástí každodenního života a usnadní v některých směrech život. Svoji velkou četností výskytu může ve spoustě případů být základem pro fungování korupce velké, i přestože nemá protiprávní charakter⁹⁰.

Téměř 100 % respondentů neposkytlo úplatek policistovi ani úředníkovi, pouze čtvrtina dotazovaných poskytla úplatek doktorovi. Tento výsledek nám ukazuje, že zdravotnictví patří k oblastem, kde se korupce vyskytuje velmi často a má s ní zkušenosti i běžný občan. Ale oblasti, které jsou považovány také za zasažené korupcí, policie a úřady, se tímto dotazníkem neprokázala. Důvodem může být, že většina dotázaných jsou zaměstnanci veřejné i soukromé sféry a pro běžný život nepotřebují získávat lepší rozhodnutí nebo pomoc od úředníků prostřednictvím úplatků. A zřejmě nikdy nespáchali tak závažný přestupek, který by je donutil ke korupčnímu chování vůči policistovi. Domnívám se, že zbývající kladné odpovědi o poskytnutí úplatku spadají do jiných oblastí jako je například stavebnictví, sport nebo se může jednat o klientelismus atd.

Že korupce je běžnou součástí života ukazuje fakt, že více než polovina dotázaných zná konkrétní případ korupce jak už ze svého okolí, tak i z okruhu svých známých či rodiny. Zároveň však byl třetině respondentů úplatek nabídnut. Veřejný sektor má větší zkušenosti, že jim druhá strana nabízela úplatek. A více lidí pracujících v soukromém sektoru poskytlo úplatek. Což může souviset s tím, že oslovení lidé ze soukromého sektoru pracují v rizikových oblastech, jako je farmacie, zdravotnictví, stavebnictví. Naproti tomu lidé pracující ve veřejném sektoru jsou z oblasti školství nižšího stupně, kde korupce není rozšířena, protože zde není upřednostňování přijetí dítěte, jako je tomu třeba u vybraných středních a vysokých škol. Respondenti oslovení z úřadu jsou na nižších postech, a tudíž nemají velkou rozhodovací pravomoc.

Skoro celá oslovená skupina respondentů vnímá míru negativního vlivu korupce na společnost jako vysokou až velmi vysokou, a to i přes to, že někteří z nich se sami dopouštějí

⁹⁰ DAVID, Vladislav a Alexandr NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-562-9, s. 30-31

korupčního jednání prostřednictvím úplatků nebo drobnou pozorností. Celkové číslo respondentů, kteří poskytli úplatu, se může lišit, vzhledem k různému vnímání, co je úplatek a co někdo považuje za drobnou pozornost, ale druhý už to může vnímat jako druh korupčního jednání.

4.4 Zpracování a vyhodnocení dat PČR související s korupcí

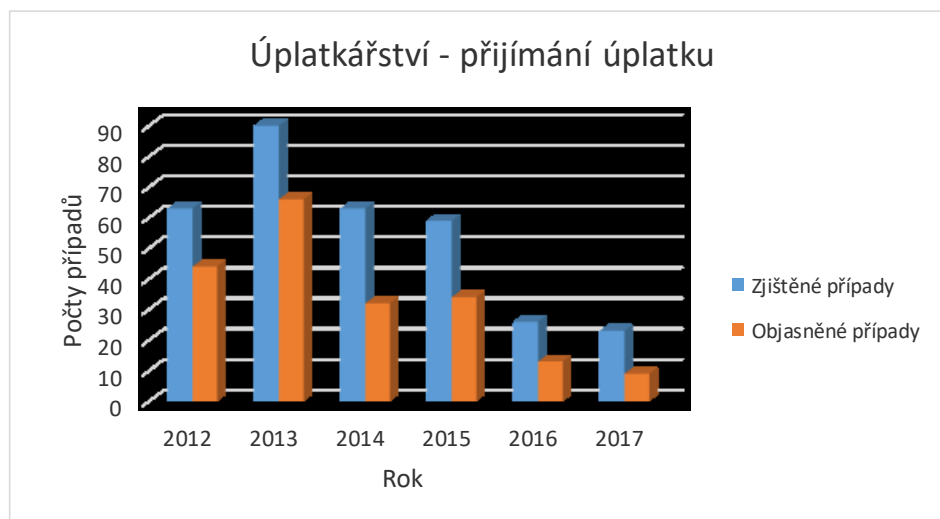
V této kapitole jsou zhodnoceny údaje získané od PČR, a to za období od roku 2012 až do roku 2017. Data mi osobně poskytnul NCOZ SKPV, Odbor mezinárodní spolupráce a metodiky, Oddělení metodiky v Praze. Do přehledných tabulek jsou zpracována data související s hodnocením míry korupčního jednání v ČR. V tomto případě jsou tabulky rozděleny dle jednotlivých trestných činů, a to na Úplatkářství – přijímání úplatku, Úplatkářství – podplácení a Úplatkářství – nepřímé. Dále jsou prezentována data s počty osob podílejících se na trestné činnosti související s korupcí (zjištěno, objasněno, objasněno v %, celkem stíháno a vyšetřováno osob, recidivisté a ženy). Za rok 2016 a 2017 nejsou k dispozici údaje, kolik bylo celkem stíháno a vyšetřováno osob a dále nejsou známa data, kolik z toho bylo recidivistů a žen. Statistické zpracování údajů celkem stíháno, vyšetřováno osob, recidivisté a ženy je počítáno bez těchto roků. Hodnoty zajištěných prostředků z korupční trestné činnosti jsou vyčíslené v Kč a jsou zpracovány do třech tabulek rozdělených dle jednotlivých roků (2015, 2016, 2017), jednotlivých krajů ČR a samostatná kolonka je vyčleněna pro NCOZ (Národní centrála organizovaného zločinu). Některé posuzované údaje byly pro lepší názornost doplněny porovnávacími grafy.

V tabulkách jsou uvedeny následující údaje:

- ✓ Celkem.....celkový počet od roku 2012 až do roku 2017
- ✓ Průměr.....aritmetický průměr souboru výsledků
- ✓ Maximum.....nejvyšší hodnota souboru výsledků
- ✓ Minimum.....nejnižší hodnota souboru výsledků

Tab. 20. Úplatkářství – přijímání úplatku v období od roku 2012 do roku 2017

Rok	Název trestného činu	Zjištěno	Objasněno	Objasněno v %	Celkem stíháno, vyšetřováno osob	Recidivisté	Ženy
2012	Úplatkářství - přijímání úplatku	63	44	69,84	34	1	7
2013	Úplatkářství - přijímání úplatku	90	66	73,33	40	3	6
2014	Úplatkářství - přijímání úplatku	63	32	50,79	42	3	5
2015	Úplatkářství - přijímání úplatku	59	34	57,63	37	1	4
2016	Úplatkářství - přijímání úplatku	26	13	50,00	údaj není k dispozici		
2017	Úplatkářství - přijímání úplatku	23	9	39,13	údaj není k dispozici		
Celkem	Úplatkářství - přijímání úplatku	324	198	61,00	153	8	22
Průměr	Úplatkářství - přijímání úplatku	54	33	57,39	38	2	6
Maximum	Úplatkářství - přijímání úplatku	90	66	61,00	42	3	7
Minimum	Úplatkářství - přijímání úplatku	23	9	39,13	34	1	4

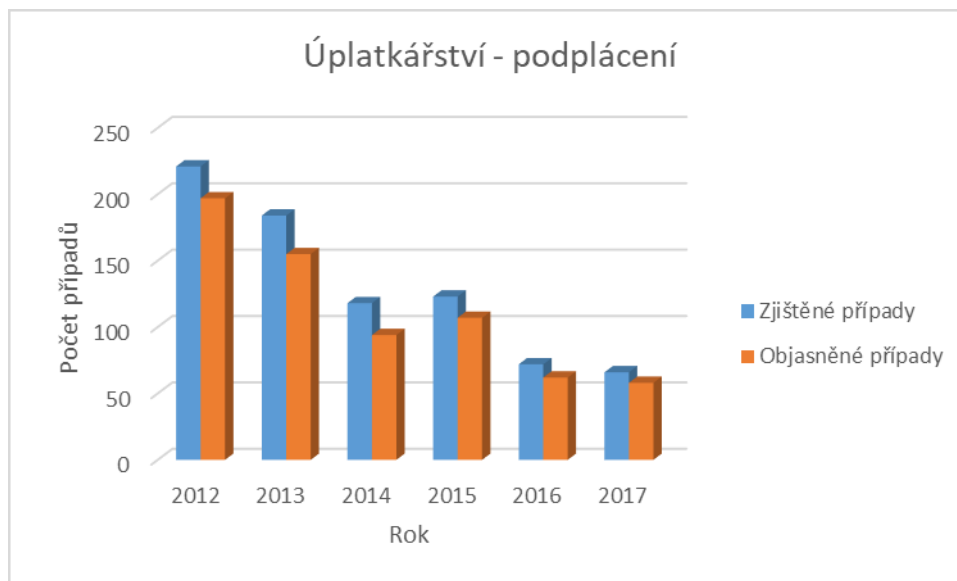

Obr. 20. Počty zjištěných a objasněných případů úplatkářství – přijímání úplatku od 2012-2017

V tabulce č. 20 jsou zpracovány počty zjištěných a objasněných Úplatkářství – přijímání úplatku za jednotlivá období. Z uvedené tabulky vyplývá, že v roce 2013 bylo nejvíce zjištěných případů, a to 90 a stíhaných osob 40, ale ve stejném roce se podařilo nejvíce případů objasnit 73,33 %. Nejméně případů bylo v roce 2017, a to 23. Od roku 2012 do roku 2015 bylo celkem stíháno, vyšetřováno 153 osob (8 recidivistů a 22 žen). Osob, které opakovalo trestný čin, je 8 % a 14 % z vyšetřovaných osob je žen. Obr. č. 20 znázorňuje počet zjištěných a objasněných případů. Z grafu je patrné, že počet případů klesá a v letech 2016 a 2017 byl nejnižší.

Tab. 21. přijímání úplatku v období od roku 2012 do roku 2017

Rok	Název	Zjištěno	Objasněno	Objasněno v %	Celkem stíháno, vyšetřováno osob	Recidivisté	Ženy
2012	Úplatkářství - podplácení	221	197	89,14	164	47	23
2013	Úplatkářství - podplácení	184	155	84,24	109	13	10
2014	Úplatkářství - podplácení	118	94	79,66	83	15	14
2015	Úplatkářství - podplácení	123	107	86,99	124	25	25
2016	Úplatkářství - podplácení	72	62	86,11	údaj není k dispozici		
2017	Úplatkářství - podplácení	66	58	87,88	údaj není k dispozici		
Celkem	Úplatkářství - podplácení	784	673	85,84	480	100	72
Průměr	Úplatkářství - podplácení	131	112	82,15	120	25	18
Maximum	Úplatkářství - podplácení	221	197	87,88	164	47	25
Minimum	Úplatkářství - podplácení	66	58	79,66	83	13	10

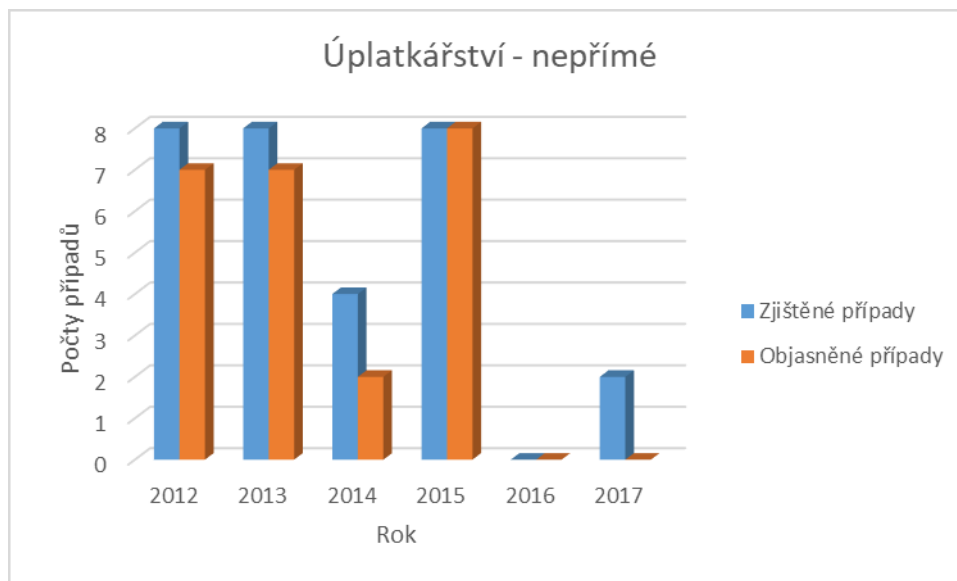
Obr. 21 Úplatkářství – podplácení zjištěné a objasněné případy od 2012 do 2017

Do tabulky č. 21 jsou zpracovány výsledky zjištěných a objasněných Úplatkářství - podplácení za jednotlivé roky. Z tabulky vyplývá, že v roce 2012 bylo nejvíce zjištěných, a to 221 případů, a stíhaných osob 164, ale ve stejném roce se podařilo nejvíce případů objasnit 89,14 %. Nejméně případů bylo v roce 2017, a to 66. Celkem bylo stíháno, vyšetřováno 480 osob za roky 2012 až 2015 (21 % bylo recidivistů a 15 % žen). Obr. č. 21 znázorňuje počet zjištěných a objasněných případů. Z grafu je patrné, že počet případů klesá a v roce 2017 se 66 zjištěnými případy bylo nejméně případů.

Tab. 22. Úplatkářství – nepřímé v období od roku 2012 do roku 2017

Rok	Název	Zjištěno	Objasněno	Objasněno v %	Celkem stíháno, vyšetřováno osob	Recidivisté	Ženy
2012	Úplatkářství - nepřímé	8	7	87,50	10	4	1
2013	Úplatkářství - nepřímé	8	7	87,50	10	1	2
2014	Úplatkářství - nepřímé	4	2	50,00	1	1	0
2015	Úplatkářství - nepřímé	8	8	100,00	11	2	0
2016	Úplatkářství - nepřímé	0	0	0,00	údaj není k dispozici		
2017	Úplatkářství - nepřímé	2	0	0,00	údaj není k dispozici		
Celkem	Úplatkářství - nepřímé	30	24	80,00	32	8	3
Průměr	Úplatkářství - nepřímé	5	4	54,16	8	2	6
Maximum	Úplatkářství - nepřímé	8	8	100,00	11	3	7
Minimum	Úplatkářství - nepřímé	0	0	0,00	1	1	4

V tabulce č. 22 jsou zpracovány počty zjištěných a objasněných Úplatkářství – nepřímé za jednotlivá období. Z uvedené tabulky vyplývá, že za roky 2012, 2013, 2015 byl zjištěn stejný počet případů, a to 8. V roce 2015 bylo objasněno 100 % případů nepřímého úplatkářství. Celkem bylo stíháno, vyšetřováno 32 osob za roky 2012 až 2015 (25 % bylo recidivistů a 9 % žen). Obr. č. 22 znázorňuje počet zjištěných a objasněných případů. Z grafu je patrné, že počty případů nepřímého úplatkářství klesají.

Obr. 22. Úplatkářství - nepřímé zjištěné a objasněné případy od 2012 do 2017

Tab. 23. Zajištěné prostředky v Kč. PČR za rok 2016 z korupční trestné činnosti

Kraj	Zajištěno
Hl. m. Prahy	90 000
Středočeský kraj	74 120
Jihočeský kraj	0
Plzeňský kraj	0
Ústecký kraj	0
Královéhradecký kraj	0
Jihomoravský kraj	0
Moravskoslezský kraj	264 376
Olomoucký kraj	0
Zlínský kraj	0
Kraj Vysočina	0
Pardubický kraj	0
Liberecký kraj	2 000
Karlovarský kraj	0
NCOZ (Národní centrála organizovaného zločinu)	45 828 701
Celkem PČR	46 259 197

V tabulce č. 23 jsou uvedené hodnoty zajištěných prostředků v Kč dle jednotlivých krajů a prostředky zajištěné NCOZ. Kraj s největší vyčíslenou částkou 264 376,- byl Moravskoslezský. NCOZ zajistila v tomto roce 45 259 197,-. Celková částka zajištěných prostředků činila 46 259 197,-. Spousta krajů je s hodnotou zajištěných prostředků 0.

Tab. 24. Zajištěné prostředky v Kč PČR za rok 2017 z korupční trestné činnosti

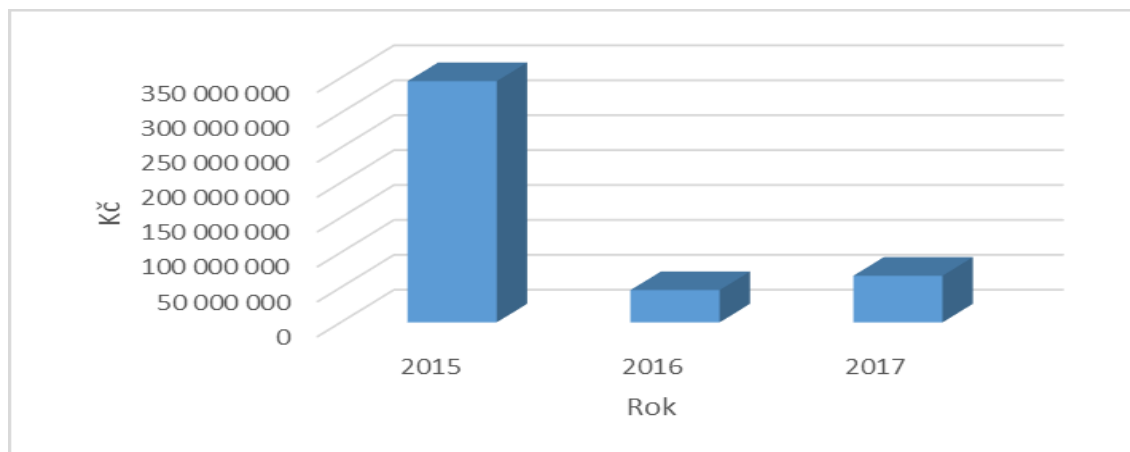
Kraj	Zajištěno
Hl. m. Prahy	191 000
Středočeský kraj	0
Jihočeský kraj	0
Plzeňský kraj	12 139 340
Ústecký kraj	1 291 488
Královéhradecký kraj	0
Jihomoravský kraj	0
Moravskoslezský kraj	20 000
Olomoucký kraj	0
Zlínský kraj	0
Kraj Vysočina	0
Pardubický kraj	0
Liberecký kraj	540
Karlovarský kraj	0
NCOZ (Národní centrála organizovaného zločinu)	53 208 745
Celkem PČR	66 851 113

Tabulka č. 24 udává celkovou hodnotu zajištěných prostředků z korupční trestné činnosti 68 851 113,-. Kraj s největší hodnotou prostředků je Plzeňský s částkou 12 139 340,- a NCOZ zajistila 53 208 745,-. Kraj Jihočeský, Středočeský, Královéhradecký, Jihomoravský, Zlínský, Pardubický, Karlovarský a kraj Vysočina měli 0 Kč hodnotu.

Tab. 25. Zajištěné prostředky Kč PČR za rok 2015 z korupční trestné činnosti

Kraj	Zajištěno
Hl. m. Prahy	2 569 664
Středočeský kraj	42 350
Jihočeský kraj	40 000
Plzeňský kraj	0
Ústecký kraj	0
Královéhradecký kraj	831 993
Jihomoravský kraj	16 100
Moravskoslezský kraj	7 164 298
Olomoucký kraj	0
Zlínský kraj	0
Kraj Vysočina	0
Pardubický kraj	0
Liberecký kraj	0
Karlovarský kraj	14 093 968
NCOZ (Národní centrála organizovaného zločinu)	320 704 596
Celkem PČR	345 462 969

Hodnoty zajištěných prostředků z korupční trestné činnosti za rok 2015 nám ukazuje tabulka č. 25. V tomto roce byla částka 345 462 969, z toho 32 704 596 zajistila NCOZ a zbývající částku zajistily kraje. Největší částku 7 164 298 vykazuje Moravskoslezský kraj.

Obr. 23. Porovnání zajištěných prostředků v Kč z korupční trestné činnosti zajištěné PČR

4.5 Zhodnocení výsledků zajištěných prostředků z korupční trestné činnosti v období 2015 až 2017

Z tabulek a grafů vyplívá, že podplácení se snadněji zjišťuje i prokazuje než přijetí úplatku. Ten rozdíl je až trojnásobný. Přitom u dokonatého trestného činu by to mělo být přesně 1:1. Jediným racionálním vysvětlením by pak bylo, že zhruba 2/3 osob úplatek nejen nepřijmou, ale navíc ještě pokus o podplácení ohlásí. Ve statistikách figuruje i nepřímé uplácení, toho však je minimum a nejspíš by se také nejhůř prokazovalo.

Pokud už se podplácení zjistí, má téměř 82% pravděpodobnost objasnění, zatímco u přijetí úplatku je to průměrně 57 %. Prokázaných přijetí úplatku je tak zhruba pouze jedna šestina až jedna pětina v porovnání s prokázaným nabídnutím úplatku.

Největší výskyt této trestné činnosti (až 50 %) z posledních let je ve Středočeském kraji včetně hlavního města Prahy. Ze zbývajících krajů se výrazně vymyká již jen Ústecký kraj, což je nejspíš dáno regionální odlišností, strukturou průmyslu i obyvatel a nízkou životní úrovní. V porovnání se severními Čechami jsou statistiky naopak překvapivě nízké v Moravskoslezském kraji, který je Ústeckému natolik strukturálně podobný, že by se dala očekávat i obdobná čísla. Velmi vysoký je v letech 2016 a 2017 počet obviněných osob v Ústeckém kraji, které tvoří více než polovinu všech obviněných v celé ČR. Částečně to lze vysvětlit náročnými sociálními podmínkami nebo strukturou obyvatel, ale pak jsou záhadou výrazně lepší čísla v porovnání s obdobným Moravskoslezským krajem. Svoji roli zde může hrát i dobrá práce policie.

Nově vytvořená Národní centrála proti organizovanému zločinu (NCOZ) se dle zajištěných částek v letech 2015 a 2016 osvědčila, výjimkou je rok 2017, kde si výrazný úspěch připsalo KŘP Plzeňského kraje.

Po zřízení NCOZ výrazně vzrostl počet zpracovávaných věcí v oblasti korupce, což se plně projevilo až v roce 2017, kdy čtyřnásobně narostl počet obviněných osob. Stalo se tak navzdory trendu poklesu tohoto druhu trestné činnosti v posledních letech. NCOZ zajišťuje každoročně, v porovnání s jednotlivými krajskými ředitelstvími PČR, daleko větší částku. Nejvyšší hodnotu v Kč dosáhly zajištěné prostředky v roce 2015, částka byla vyčíslena 345 462 969,-. Celková hodnota za tři roky byla 458 573 279,-

Podle statistiky PČR je sice počet případů zjištěno podplácení dlouhodobě zhruba 3x – 4x vyšší, než je počet zjištěných přijetí úplatku, ale dlouhodobě tento druh trestné činnosti klesá. Od roku 2012 do roku 2017 se jedná o pokles na jednu třetinu. Důvodem může být nastartování hospodářského růstu a postupné zotavování ekonomiky z vleklé hospodářské a finanční krize. Rovněž transformace společnosti, především poněkud divoká transformace hospodářství a vlastnických struktur po roce 1989 již byla ukončena. Zboží i služby lze nyní získat bez úplatku, zakázek je nadbytek a k velkým přesunům kapitálu již nedochází. Toto se potvrzuje z dalšího přehledu PČR za roky 2007–2015, kde vrchol této trestné činnosti nacházíme v letech 2011–2013.

Problémem je, že veškeré statistiky mohou být zavádějící, protože jen málo trestných činů probíhá tak ve skrytosti, jako korupce. Platí zde víc než kdekoli jinde, že kde není žalobce, tam není ani soudce. Například taková vražda obvykle také proběhne ve skrytosti, ale pak se najde mrtvé tělo nebo je po nezvěstné osobě zahájeno pátrání. Stejně tak u trestného činu krádeže poškozený škodu dříve či později objeví a nahlásí. Korupci však většinou nehlásí nikdo a sama se navenek také neukáže. Někdy se sice vyskytnou pochybnosti o důvodech nestandardního rozhodnutí nějakého úředníka či politika, ale to jsou jen velmi nepřímé indicie.

5 DÍLČÍ NÁVRHY PROTIKORUPČNÍHO OPATŘENÍ

- ✓ Protikorupční zásady jsou v plném souladu s příslušnými zákony a kodexy.
- ✓ Etický kodex, který vymezuje příslušné zásady a pravidla dané společnosti.
- ✓ Pracovníci jsou povinni se důkladně seznámit se zásadami a účastnit se pravidelně pořádaných školení zaměřených na boj s podplácením a korupcí. Porušení těchto protikorupčních zásad nebude tolerováno a může vést k disciplinárním nebo jiným opatřením, a to včetně ukončení pracovního poměru.
- ✓ Zaměstnancům bude poskytována spravedlivá konkurenceschopná odměna založená na výkonu a etickém chování.
- ✓ Bezpečnost informací, chránit důvěrnost, integritu a dostupnost důležitých informací, bez ohledu na jejich formu a umístění.
- ✓ Konflikt zájmů, osobní zájmy nesmí ovlivňovat obchodní úsudky a rozhodování. Zaměstnanec musí svému nadřízenému oznámit veškeré existující i možné konflikty zájmů.
- ✓ Dodržování zákonů a směrnic vztahujících se k činnosti v dané společnosti.
- ✓ Integrita třetích stran, od třetích spolupracujících stran je důležité očekávat, že budou dodržovat zákony, řídit se etickými obchodními praktikami a dodržovat požadavky standardů.
- ✓ Transparentnost, otevřená transparentní společnost, rozhodovat veřejným hlasováním v kolektivním orgánu.
- ✓ Dobře napsaný zákon o veřejných zakázkách.
- ✓ Odstrašující tresty.
- ✓ Dostatek kvalitních služeb a zboží.
- ✓ Zdvojení systému kontroly.
- ✓ Budete-li na pochybách o svém chování, položte si následující otázky:
 1. Umožní mé chování, abychom si i nadále udrželi důvěru všech zúčastněných stran?
 2. Považovala by má rodina, přátelé mé jednání za etické?
 3. Promyslel (a) jsem si dopad svého jednání na ty, kdo jím budou ovlivněni?
 4. Nevadilo by mi, kdyby se mnou někdo jednal stejně?
 5. Nevadilo by mi, kdyby se mé jednání objevilo v médiích?
 6. Neodporuje mé jednání zákonu a vyhovuje zásadám společnosti, ve které pracuji?

ZÁVĚR

Předložená diplomová práce se zabývá problematikou korupce. V teoretické části jsou shrnuty nejdůležitější informace vztahující se ke korupci. Z mého pohledu jsou značně zasaženy tímto až patologickým jevem korupce oba sektory jak veřejný, tak soukromý. V zásadě se neliší motivace státního zaměstnance a motivace osoby ze soukromé oblasti ke korupčnímu jednání. Oba se mohou pokusit svou pravomoc zneužít, popřípadě zpeněžit.

Z ekonomického hlediska je korupční chování projevem tržních mechanismů. Jedna věc je právo a morálka, druhá věc je čistá ekonomická výhodnost. I šedá ekonomika se řídí zákony trhu, dokonce mnohem přesněji než ekonomika oficiální, ale zdeformována státními zásahy. Poskytnutý úplatek je cenou služby, je její tržní hodnotou.

Ale žádný zákon, žádná hrozba trestu ani žádné technické opatření nedokáže korupci zabránit. Není to jen o korupci ve smyslu peněžních úplatků, patří sem i klientelismus, nepotismus atd. Korupce se objevuje ve všech oblastech života. Boj s korupcí musí být nejen nekompromisní, ale také chytrý. Důležité je nebojovat s korupcí jako takovou, ale základem je bojovat s tím, co ji způsobuje. Za nejdůležitější považuji prevenci. Je důležité tomuto typu chování předcházet, a ne ho následně trestat.

Z mého pohledu se situace v ČR zlepšuje. Nejedná se sice o dramatický posun k lepšímu, ale dochází ke zlepšení prostředí a následnému vymizení korupce z některých oblastí. Přijetí nových zákonů a opatření má za následek zlepšení korupční situace u nás. Zlepšení od roku 2012 do roku 2017 vykazují zajištěné a objasněné případy PČR, Úplatkářství - přijímání úplatku, Úplatkářství – podplácení a Úplatkářství – nepřímé úplatkářství. I množství zajištěných prostředků PČR z korupční trestné činnosti zaznamenalo značný pokles od roku 2015 do roku 2017.

I přesto, že se nás přímo korupční jednání nemusí dotýkat, projevuje se zvýšením nákladů společnosti, které jsou zbytečné. Pozitivním zjištěním je, že velká část veřejnosti si uvědomuje, jak velký má negativní dopad a chce, aby vláda přijala nová opatření k jejímu potírání.

Důležitý je trpělivý a postupný boj s korupcí, a ne pouze plané mluvení o korupčním jednání. Korupci se nepodaří nikdy úplně eliminovat, protože je součástí lidské populace již od dávných dob.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BRABEC, František. *Ochrana bezpečnosti podniku*. Praha: Eurounion s.r.o. 1996. ISBN 80-85858-29-0, s. 169
- [2] DAVID, Vladislav a Alexandr NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-562-9.
- [3] DUFKOVÁ, Ivana a Jiří ZLÁMAL. *Korupce*. Praha: Střední policejní škola, Ministerstva vnitra, 2005. ISBN 80-239-5687-6, s. 14
- [4] FRÍČ, Pavol a kol. *Korupce na český způsob*. Praha. G plus G, 1999 ISBN 80-86103-26-9.
- [5] HERZOGO VÁ, Zuzana. *Policejní etika*. Praha: Tiskárna MV, 2003. s. 51-53
- [6] GLOBAL INTEGRITY. *About us* [online]. 2015 [cit. 2015-10-12]. Dostupné z: <https://www.globalintegrity.org/about/>
- [7] HORNÍK, Jan a Hana ŽUFANOVÁ. *Základní minimum o korupci a trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014. ISBN 978-80-7478-531-3.
- [8] HOSPODÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY. *Akční plán boje s korupcí na rok 2018*. [online]. ©2017-2018 [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <https://www.komora.cz/legislation/16317-akcni-plan-boje-korupci-rok-2018-t-26-10-2017/>
- [9] CHMELÍK, Jan a Zdeněk TOMICA. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde, 2011 ISBN 978-80-7201-853-6, s. 27.
- [10] iDNES. *Lobbing nebo korupce? Rozdíl je podstatný!* [online]. © 1999–2018 [cit. 2018-03-25] Dostupné z: https://finance.idnes.cz/lobbing-nebo-korupce-rozdil-je-podstatny-fpo-/podnikani.aspx?c=A070819_135816_firmy_rady_vra
- [11] ROSE-ACKERMAN, Susan. *Corruption, inefficiency and economic growth*. Nordic journal of political economy, [online] 1997. [cit. 2018-03-25] s. 17-18.
- [12] KONRÁD, Zdeněk a kol. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. Praha: PA ČR. 1999, ISBN 80-7251-023-1, s. 194
- [13] KLAVERENA, Jacob. *The Concept of Corruption*. In: Political Corruption: a Handbook. New Brunswick. 1993, s. 26

- [14] KUČHTA, Josef. *Kriminologie I. část*. Brno: Masarykova univerzita v Brně- právnická fakulta. 1999. ISBN 80-210-2204-3
- [15] KUČHTA, Josef a kol. *Kriminologie II část*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1999. ISBN 80-210-2204-3
- [16] KUČHTA, Josef a Helena VÁLKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C. H. Beck. 2005. ISBN 80-7179-813-4. s. 357
- [17] NYE, J. S. *Corruption and Political Development. A Cost-Benefit Analysis* In: American Political Science Review, vol.61,2/1967, s. 420
- [18] PETROVSKÝ, Karel. *Korupce po česku, aneb, Korupce očima průměrného Čecha*. Praha: Eurolex Bohemia, 2007. ISBN 978-80-86861-94-4, s. 87-91
- [19] POLICIE ČR. Stop korupci. *Co je korupce*. [online]. © 2018 [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/stop-korupci.aspx>
- [20] POLICIE ČR. ÚOKFK SKPV. [online]. © 2018 [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/uokfk-skpvtvar-odhalovani-korupce-a-financni-kriminality-skpvtvar.aspx>
- [21] PONDÍOS: *Morální a etický kodex*. 2015. [online] [cit. 2018-28-04]. Dostupné z: <http://pondios.cz/moralni-a-eticky-kodex>
- [22] PUTRYK, MARIA. *Fenomén korupce Metody měření*. Diplomová práce. Praha: VŠE v Praze, 2015. s. 29-32
- [23] ROSE-ACKERMAN, Susan. Corruption, inefficiency and economic growth. *Nordic journal of political economy*, 1997. s 17-18.
- [24] ROUDNÝ, Radim a Josef ZILVAR a kol. *Korupce: boj proti korupci ve veřejné správě*, Praha: C. H. Beck, 2001. ISBN 80-7194-314-2, s. 143
- [25] RYSKA, Pavel a Jan PRŮŠA. *Korupce ekonomie vs. mýty*. Praha: Institut Václava Klause, 2014. ISBN 978-80-87806-03-6, s. 18-19
- [26] TRANSPARENCY INTERNATIONAL. *Střet zájmů*. [online]2014.[cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/stret-zajmu/>
- [27] TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČR. *Kdo jsem*. [online] [cit. 2018-04-04]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/kdo-jsme/>

- [28] TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČR. *Klub*. [online] [cit. 2018-04-04]. Dostupné <https://www.transparency.cz/?s=KLUB>
- [29] TRANSPARENCY INTERNATIONAL. *Hodnocení České republiky v Indexu vnímání korupce (CPI) 2012* [online], 2012. [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/hodnoceni-ceske-republiky-indexu-vnimani-korupce-cpi-2012-od/>
- [30] TRANSPARENCY INTERNATIONAL *Hodnocení České republiky v Indexu vnímání korupce (CPI) 2013* [online], 2012. [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/cpi-2013/>
- [31] TRANSPARENCY INTERNATIONAL *Hodnocení České republiky v Indexu vnímání korupce (CPI) 2015* [online], 2012. [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/index-vnimani-korupce-2015-corruption-perceptions-index-cpi/>
- [32] TRANSPARENCY INTERNATIONAL *Hodnocení České republiky v Indexu vnímání korupce (CPI) 2016* [online], 2012. [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/index-vnimani-korupce-2016-corruption-perceptions-index-cpi/>
- [33] TRANSPARENCY INTERNATIONAL *Hodnocení České republiky v Indexu vnímání korupce (CPI) 2017* [online], 2012. [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/cpi2017/>
- [34] TRANSPARENCY INTERNATIONAL. *GBK 2010,2011*. [online] [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: <http://transint.xred.cz/gbk-2010/>
- [35] TRANSPARENCY INTERNATIONAL. *Proti korupci společně. Výroční zpráva 2013*. [online] [cit. 2018-04-28]. s. 16. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/Transparency-International-%c4%8cR-V%c3%bdro%c4%8dn%c3%ad-zpr%c3%a1va-za-rok-2013-TRnas.pdf>
- [36] TRANSPARENCY INTERNATIONAL. *Post-communist institutions failing to stop corruption in Visegrad countries* [online]. 2012. [cit. 2015-8-15]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/post-communistinstitutions-failing-stop-corruption-in-viseg/>

- [37] ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Program pro podporu boje s korupcí*. [online]. Praha: ÚV ČR, 2013, [cit. 2018-03-05] s. 7. Dostupné z: <http://www.korupce.cz/assets/protikorupcni-strategie-vlady/na-leta-2013-2014/2a---Program-na-podporu-boje-s-korupci-ze-dne-6--kvetna-2013.pdf>
- [38] ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Od korupce k integritě*. [online] Praha: ÚV ČR, 2013, [cit. 2018-04-28], S. 11 http://www.korupce.cz/assets/protikorupcni-strategie-vlady/na-leta-2013-2014/Strategie-2013-a-2014---aktualni-verze_1.pdf
- [40] VANTUCH, Pavel. *Korupce a kriminalita*. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008. ISBN 978-80-87001-09-7 s. 11
- [41] VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2015 až 2017*. [online] © 2013-2016 [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <http://www.korupce.cz/cz/protikorupcni-strategie-vlady/na-leta-2015-2017/strategie-vlady-v-boji-s-korupci-na-obdobi-let-2015-a-2017-119894>
- [42] VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Vláda pokračuje v boji proti korupci*. [online] © 2009-2018 [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-pokracuje-v-boji-proti-korupci-102455/>
- [43] VOLEJNÍKOVÁ, Jana. *Korupce v ekonomické praxi*. Praha: Profess Consulting, 2007 ISBN 978-80- 7259-055-1.
- [44] VYMĚTAL, Petr. *Korupce. Politologické revue č. 1*, [online]. 2003, [cit. 2018-04-03], s. 12. <http://docplayer.cz/33006178-Korupce-petr-vymetal-uvodem.html>
- [45] The Worldbank Group. *Worldwide Governance Indicators* [online]. Publikováno: 2015 [cit. 2015-10-13]. Dostupné z: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ARO	Asset Recovery Office
CCPR	Hodnocení kompozitní výkonnosti země
CPI	Corruption Perceptions Index
CPIA	Hodnocení politiky a institucí
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
FIPO	Útvar odhalování nelegálních výnosů a daňové kriminality
GBK	Globální barometr korupce
GCB	Global Corruption Barometr
GII	The Global Integrity Index
GM	Governance Matters
IDA	International Development
IEF	Index of Economic Freedom
IGRG	International Country Risk Guide
TI	Transparency International
NCOZ	Národní centrála organizovaného zločinu
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
PČR	Policie České republiky
SKPV	Služba kriminální policie a vyšetřování
SPOK	Útvar pro odhalování korupce a závažné hospodářské trestní činnosti
TrŘ	Trestní řízení
ÚOKFK	Útvar odhalování korupce a finanční kriminality
WGI	Worldwide Governance Indicators

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV.....	45
Obr. 2. Porovnání výsledků odpovědí na otázku č.1	52
Obr. 3. Porovnání výsledků na otázku č.2	53
Obr. 4. Porovnání odpovědí na otázku č.3.....	54
Obr. 5. Porovnání odpovědí na otázku č.4.....	55
Obr. 6. Porovnání odpovědí na otázku č.5.....	56
Obr. 7. Porovnání odpovědí na otázku č.6.....	57
Obr. 8. Porovnání odpovědí na otázku č.7.....	58
Obr. 9. Porovnání odpovědí na otázku č.8.....	59
Obr. 10. Porovnání odpovědí ano na otázku č.8.....	59
Obr. 11. Porovnání odpovědí na otázku č.9.....	60
Obr. 12. Porovnání odpovědí na otázku č.10.....	61
Obr. 13. Porovnání odpovědí na otázku č. 11	62
Obr. 14. Porovnání odpovědí na otázku č.12.....	63
Obr. 15. Porovnání odpovědí na otázku č. 13.....	64
Obr. 16. Porovnání odpovědí na otázku č. 14.....	65
Obr. 17. Porovnání odpovědí ano osob z veřejného a soukromého sektoru.....	65
Obr. 18. Porovnání odpovědí na otázku č.15.....	66
Obr. 19. Porovnání odpovědí na otázku č.16.....	67
Obr. 20. Počty zjištěných a objasněných případů úplatkářství-přijímání úplatku od 2012-2017.....	72
Obr. 21 Úplatkářství – podplácení zjištěné a objasněné případy od 2012 do 2017.....	74
Obr. 22. Úplatkářství - nepřímé zjištěné a objasněné případy od 2012 do 2017.....	76
Obr. 23. Porovnání zajištěných prostředků v Kč z korupční trestné činnosti zajištěné PČR	80

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Rozdíly mezi malou a velkou korupcí.....	17
Tab. 2. Výsledky indexu CPI v letech 2012-2017, vlastní zpracování.....	29
Tab. 3. Typy a charakteristika korupce, vlastní úprava	34
Tab. 4. Výsledky odpovědí na otázku č.1	52
Tab. 5. Výsledky odpovědí na otázku č.2.....	53
Tab. 6. Výsledky odpovědí na otázku č.3.....	54
Tab. 7. Výsledky odpovědí na otázku č.4.....	54
Tab. 8. Výsledky odpovědí na otázku č.5.....	55
Tab. 9. Výsledky odpovědí na otázku č.6.....	56
Tab. 10. Výsledky odpovědí na otázku č.7.....	57
Tab. 11. Výsledky odpovědí na otázku č.8.....	58
Tab. 12. Výsledky odpovědí na otázku č.9.....	60
Tab. 13. Výsledky odpovědí na otázku č.10.....	61
Tab. 14. Výsledky odpovědí na otázku č. 11.....	62
Tab. 15. Výsledky odpovědí na otázku č. 12.....	62
Tab. 16. Výsledky odpovědí na otázku č. 13.....	63
Tab. 17. Výsledky odpovědí na otázku č. 14.....	64
Tab. 18. Výsledky odpovědí na otázku č. 15.....	66
Tab. 19. Výsledky odpovědí na otázku č.16.....	67
Tab. 20. Úplatkářství – přijímání úplatku v období od roku 2012 do roku 2017.....	71
Tab. 21. přijímání úplatku v období od roku 2012 do roku 2017.....	73
Tab. 22. Úplatkářství – nepřímé v období od roku 2012 do roku 2017.....	75
Tab. 23. Zajištěné prostředky v Kč. PČR za rok 2016 z korupční trestné činnosti.....	77
Tab. 24. Zajištěné prostředky v Kč PČR za rok 2017 z korupční trestné činnosti.....	78
Tab. 25. Zajištěné prostředky Kč PČR za rok 2015 z korupční trestné činnosti.....	79

SEZNAM PŘÍLOH

P I Morální a etický kodex společnosti PONDIOS

P II Dotazník o stavu a vnímání korupce v ČR

PŘÍLOHA P I: Morální a etický kodex společnosti PONDIOS

„Morální a etický kodex

„Ctíme zásady slušného chování, vytvářejme hodnoty, buďme loajální, profesionální a stavme domy jako bychom je stavěli pro sebe. Necht' je námi zhotovené dílo tou nejlepší reklamou.“

Kyriakos Tselidis

Závaznost kodexu

Tento morální a etický kodex je závazný pro všechny zaměstnance a dodavatele (dále jen zaměstnanec) společnosti PONDIOS. Dodržování tohoto kodexu sledují vedoucí pracovníci jednotlivých oddělení. Jeho nedodržování může vést k sankcím, které jsou v souladu s pracovněprávními předpisy České republiky.

Boj proti korupci

Společnost PONDIOS se staví proti všem formám korupce včetně vydírání a úplatkářství. Proto nemůžeme v zahájení nebo zadávání zakázek nabízet nebo přijímat dary, které by mohly ovlivnit obchodní rozhodnutí. Zaměstnanci společnosti dodržují platné zákony a normy a neuznávají žádné dohody, které by narušovaly hospodářskou soutěž, nezneužívali své postavení ve firmě a postavení firmy na trhu.

Lidská práva a zákaz diskriminace

Společnost PONDIOS respektuje všechny zaměstnance ve smyslu volnosti, svých právech a rovnosti bez rozdílu rasy, pleti, pohlaví, věku, jazyka, náboženského vyznání, politického nebo jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, a jiné třídy a respektuje důstojnost, soukromí a osobnost každého zaměstnance.

Firma PONDIOS u svých zaměstnanců netoleruje žádnou formu diskriminace a nerovné zacházení se zákazníky, dodavateli, kolegy a ostatními partnery podle rasy, pohlaví, handicapu, náboženství apod.

Chování a vystupování zaměstnanců

Každý zaměstnanec společnosti PONDIOS je povinen respektovat své nadřízené i kolegy a dodržovat zásady vzájemné důvěry a spolupráce. Musí ovšem upozornit vedení společnosti na každý vážný pracovní nebo firemní problém, přestože toto upozornění může být ostatními zaměstnanci vnímáno jako nekolegiální. Každý jednatel má právo vyjádřit kultu-

vovaně svůj názor bez rozdílu jeho funkce či postavení ve společnosti. Zaměstnanec si v každé situaci musí uvědomovat, že navenek zastupuje společnost PONDIOS a ne své osobní zájmy. Pokud oprávněný pracovník není schopen na místě vyřešit požadavek zákazníka, musí o tom neprodleně informovat svého nadřízeného.

Bezpečnost práce

Každý zaměstnanec je povinen dbát podle svých možností o svou vlastní bezpečnost, o své zdraví i o bezpečnost a zdraví fyzických osob, kterých se bezprostředně dotýká jeho jednání. Znalost základních povinností vyplývajících z právních a ostatních předpisů a požadavků zaměstnavatele k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je nedílnou a trvalou součástí kvalifikačních předpokladů zaměstnance.

Obchodní partneři a zákazníci

Naše obchodní partnery a zákazníky si vybíráme. Má-li být vztah se zákazníkem prospěšný, je důležité hodnotit jeho užitečnost pro oba partnery. Zaměstnanci firmy usilují o soulad mezi požadavky zákazníka a službami firmy s ohledem na vztah firmy k zákazníkovi. Zaměstnanci reagují flexibilně a profesionálně na nároky a individuální požadavky zákazníků. Zaměstnanec musí dbát na to, aby svým jednáním a chováním nepoškozoval zájmy firmy, ale zároveň maximálně uspokojil požadavky zákazníka. Ukončenou zakázku vedení společnosti PONDIOS vnímá jen tehdy, zdali je řádně předána, především včetně finančního vypořádání.

Využití pracovní doby

Pro firmu je rozhodující efektivita práce všech zaměstnanců. Pracovníci musejí využívat pracovní dobu efektivně a pouze k činnostem, které přinášejí prospěch firmě. Jedná se především o činnosti vyplývající z příslušného pracovního místa resp. povinností a odpovědností.

Závěrem

Všichni zaměstnanci společnosti PONDIOS budou usilovat o dodržování obsahu tohoto morálního a etického kodexu směrem k našim zákazníkům a dodavatelům. Každý se může

s obsahem našeho kodexu kdykoliv seznámit prostřednictvím odkazu na naší webové stránce. Kyriakos Tselidis a Richard Hlaváč, jednatele společnosti⁹¹.“

⁹¹ PONDIOS: *Morální a etický kodex*. 2015. [online] [cit. 2018-28-04]. Dostupné z: <http://pondios.cz/moralni-a-eticky-kodex>

PŘÍLOHA P II: Dotazník o stavu a vnímání korupce v ČR

Věk: a) 28 – 40

Pohlaví: a) žena

b) 40 – 55

b) muž

1. Jak vnímáte stav korupce v ČR?

a) vysoký

b) obvyklý

c) nízký

2. Myslíte, že se situace korupce v ČR?

a) zlepšuje

b) zhoršuje

c) stále stejná

3. Je v dnešní době stav korupce horší nebo lepší v ČR, v porovnání s dobou před rokem 1990?

a) lepší

b) horší

c) nevím

4. Bojuje vláda s korupcí dostatečně?

a) ano

b) ne

c) nevím

5. Domníváte se, že korupcí jsou zatížena nejvyšší patra politiky?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

6. Je zapotřebí přijmout nové, přísnější protikorupční zákony a opatření?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

7. Vám osobně korupce vadí nebo ji berete jako nedílnou součást života?

- a) vadí
- b) beru ji jako běžnou součást života
- c) neutrální postoj

8. Dal (a) jste někdy úplatek nebo drobnou pozornost?

- a) ano
- b) ne
- c) nechci odpovídat

9. Pokud jste v předešlé otázce odpověděl (a) ano, byl to úplatek nebo spíš drobná pozornost?

- a) úplatek
- b) drobná pozornost
- c) obojí

10. Zkoušel (a) jste někdy uplatit policistu při silniční kontrole?

a) ano

b) ne

c) nechci odpovídat

11. Dal (a) jste někdy úplatek úředníkovi?

a) ano

b) ne

c) nechci odpovídat

12. Dal (a) jste někdy úplatek doktorovi v soukromé ambulanci nebo v nemocnici?

a) ano

b) ne

c) nechci odpovídat

13. Znáte konkrétní případ korupce ze svého okolí, okruhu své rodiny či známých?

a) ano

b) ne

c) nevím

14. Nabídl vám někdo úplatek?

a) ano

b) ne

c) nechci odpovídat

15. Vnímáte lahev alkoholu, bonboniéru, čokoládu apod. jako úplatek?

a) ano

b) ne

c) ne, pokud je dán po službě či úkonu

16. Jaká je míra negativního vlivu korupce na společnost?

a) velmi vysoká

b) vysoká

c) žádná

d) nízká

e) nevím

